

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет
економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра іноземної філології, українознавства
та соціально-правових дисциплін,
кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

Ю. Г. Бочарова, В. М. Зінченко, С. К. Ревуцька

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО

Методичні рекомендації з вивчення дисципліни

Ступінь: бакалавр

Кривий Ріг
2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського

Кафедра іноземної філології, українознавства
та соціально-правових дисциплін,
кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

Ю. Г. Бочарова, В. М. Зінченко, С. К. Ревуцька

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО

Методичні рекомендації з вивчення дисципліни

Ступінь: бакалавр

Затверджено на засіданні
кафедри іноземної філології,
українознавства та соціально-
правових дисциплін

Протокол № 7
від “10” січня 2021 р.

Затверджено на засіданні
кафедри економіки та міжнародних
економічних відносин

Протокол № 9
від “11” січня 2021 р.

Схвалено навчально-методичною
радою ДонНУЕТ

Протокол № 5
від “28” січня 2021 р.

Кривий Ріг
2021

УДК [003.07:001]+001.891(072)

Б-63

Бочарова Ю. Г., Зінченко В. М., Ревуцька С. К.

Б-63 Основи наукових досліджень та академічне письмо: метод. рек. до вивч. дисц. / уклад. : Бочарова Ю. Г., Зінченко В. М., Ревуцька С. К. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2021. 71 с.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів вищої освіти і спрямовані на допомогу в засвоєнні знань та формуванні компетентностей з дисципліни «Основи наукових досліджень та академічне письмо». Подано плани практичних занять, перелік тем для обговорення та завдань до них. Запропоновано рекомендації щодо самостійної роботи для здобувачів вищої освіти, теми наукових доповідей і повідомлень, перелік джерел, рекомендованих для опрацювання.

© Бочарова Ю. Г., 2021

© Зінченко В. М., 2021

© Ревуцька С.К., 2021

© Донецький національний
університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
2021

ЗМІСТ

ВСТУП	6
ЧАСТИНА 1. ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	7
ЧАСТИНА 2. ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ/ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	12
Семінар 1. Теоретичні засади проведення наукових досліджень	13
Семінар 2. Методи наукового дослідження	15
Семінар 3. Пертінентність та релевантність інформаційної бази дослідження	17
Семінар 4. Інформаційна база дослідження	18
Семінар 5. Наукові публікації та її різновиди	20
Семінар 6. Наукова стаття, тези, есе	23
Семінар 7. Наукове мовлення	24
Семінар 8. Науковий текст як форма реалізації наукового стилю мовлення	26
Семінар 9. Організація наукового тексту	29
Семінар 10. Стандарти та вимоги до оформлення результатів наукового дослідження	30
Семінар 11. Підготовка та мовне оформлення публікації	32
Семінар 12. Укладання бібліографії	33
Семінар 13. Робота з інформаційними джерелами. Правила цитування та покликання в науковому тексті	34
Семінар 14. Бібліографічний пошук. Інтернет як джерело наукової інформації	36
Семінар 15. Академічна доброчесність як запорука якісної вищої освіти	37
Семінар 16. Плагіат. Протидія плагіату	38
ЧАСТИНА 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ	39
Семінар 1. Теоретичні засади проведення наукових досліджень	40
Семінар 2. Методи наукового дослідження	42
Семінар 3. Пертінентність та релевантність інформаційної бази дослідження	44
Семінар 4. Інформаційна база дослідження	45
Семінар 5. Наукові публікації та її різновиди	45
Семінар 6. Наукова стаття, тези, есе	46
Семінар 7. Наукове мовлення	46
Семінар 8. Науковий текст як форма реалізації наукового стилю мовлення	47
Семінар 9. Організація наукового тексту	49
Семінар 10. Стандарти та вимоги до оформлення результатів наукового дослідження	53
Семінар 11. Підготовка та мовне оформлення публікації	53
Семінар 12. Укладання бібліографії	59
Семінар 13. Робота з інформаційними джерелами. Правила цитування та покликання в науковому тексті	59
Семінар 14. Бібліографічний пошук. Інтернет як джерело наукової інформації	61

Семінар 15. Академічна доброчесність як запорука якісної вищої освіти	62
Семінар 16. Плагіат. Протидія плагіату	65
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	68

Вступ

Ефективний розвиток економіки неможливий без наукової складової. Економіка України на сучасному етапі свого розвитку відчуває гостру потребу у активних, творчих і відповідальних фахівцях, які вміють критично мислити, аргументовано вести наукову дискусію за фахом та в цілому, доводити свою точку зору, грамотно представляти результати своїх досліджень (усно та письмово), і, як наслідок, спроможні підвищити авторитет та конкурентоспроможність української науки та економіки в світі.

Однією із дисциплін, яка забезпечує формування у здобувачів вищої освіти компетенцій сучасного та конкурентоспроможного дослідника, професіонала, є дисципліна «Основи наукових досліджень та академічно письмо».

Дисципліна «Основи наукових досліджень та академічно письмо» має на меті формування у здобувачів вищої освіти загальних дослідницьких компетентностей та умінь, академічної культури і навичок наукового мовлення, що сприятиме підвищенню якості їх подальшої навчально-наукової діяльності, допоможе реалізації творчого потенціалу.

Завдання дисципліни: сформувані загальні дослідницькі компетентності та уміння, у т.ч. вибір теми дослідження, формування гіпотези, визначення об'єкту та предмету дослідження, методів дослідження та ін., сприяти дотриманню принципів академічної доброчесності у студентському середовищі, прищеплювати відчуття відповідальності та взаємоповаги, навчити працювати з науковими джерелами.

Під час вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти отримають теоретичні знання та практичні навички організації та проведення наукового дослідження, підготовки наукової публікації, дотримання вимог академічної доброчесності тощо. Такі результати вивчення дисципліни будуть забезпечені поєднанням аудиторної, самостійної та індивідуальної роботи під час опанування дисципліни, оскільки дисципліна «Основи наукових досліджень та академічно письмо» – гібридна дисципліна, яка поєднує аудиторну (32 години лекцій та 32 години практичних занять) та позааудиторну активності (Moodle).

Методичні рекомендації містять вказівки щодо аудиторної та самостійної роботи, індивідуальні та групові завдання за темами дисципліни.

ЧАСТИНА 1.
ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни
Обов'язкова / вибіркова дисципліна	Вибіркова
Семестр	весняний
Кількість кредитів	6
Загальна кількість годин	180
Кількість змістових модулів	2
Лекцій, годин	32
Практичні / семінарські, годин	32
Лабораторні, годин	-
Самостійна робота, годин	116
Тижневих годин для денної форми навчання	
аудиторних	4
самостійної роботи студента	8
Вид контролю	залік

2. Програма навчальної дисципліни

Ціль – формування загальних дослідницьких компетентностей та умінь, академічної культури і навичок наукового мовлення, що сприятиме підвищенню якості подальшої навчально-наукової діяльності, допоможе реалізації творчого потенціалу студентської молоді.

Завдання – сформувати загальні дослідницькі компетентності та вміння, у т.ч. вибір теми дослідження, формування гіпотези, визначення об'єкту та предмету дослідження, методів дослідження та ін., сприяти дотриманню принципів академічної доброчесності у студентському середовищі, прищеплювати відчуття відповідальності та взаємоповаги, навчити працювати з науковими джерелами.

Предмет – академічна культура як базовий компонент науково-дослідної діяльності.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Теоретичні засади проведення наукових досліджень.

Тема 2. Методи наукового дослідження.

Тема 3. Інформаційна база дослідження.

Тема 4. Результати наукового дослідження.

Тема 5. Наукове мовлення. Специфіка та форми наукового стилю. Організація наукового тексту.

Тема 6. Стандарти та вимоги до оформлення результатів наукового дослідження.

Тема 7. Укладання бібліографії. Цитування та покликання в науковому тексті.

Тема 8. Академічна доброчесність та плагіат.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				
	усього	У тому числі			
		лекц.	пр./сем.	лаб.	СРС
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
Змістовий модуль 1. Основи наукових досліджень					
Тема 1. Теоретичні засади проведення наукових досліджень	14	2	2		10
Тема 2. Методи наукового дослідження	16	4	2		10
Тема 3. Інформаційна база дослідження	28	4	4		20
Тема 4. Результати наукового дослідження	38	4	4		30
Разом за змістовим модулем 1	96	14	12	0	70
Змістовий модуль 2. Академічне письмо					
Тема 5. Наукове мовлення. Науковий текст як форма реалізації наукового стилю мовлення. Організація наукового тексту	22	6	6		10
Тема 6. Стандарти та вимоги до оформлення результатів наукового дослідження	18	4	4		10
Тема 7. Укладання бібліографії. Цитування та покликання в науковому тексті	26	4	6		16
Тема 8. Академічна доброчесність та плагіат	18	4	4		10
Разом за змістовим модулем 2	84	18	20	0	46
Усього годин	180	32	32	0	116

4. Теми семінарських/практичних/лабораторних занять

№ з/п	Вид та тема заняття	Кількість годин
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1.	Семінар-практикум Теоретичні засади проведення наукових досліджень	2
2.	Семінар-практикум Методи наукового дослідження	2
3.	Семінар-практикум Пертінентність та релевантність інформаційної бази дослідження	2
4.	Семінар-практикум Інформаційна база дослідження	2
5.	Семінар– розгорнута бесіда Наукова публікація та її різновиди	2
6.	Семінар-практикум Наукова стаття, тези, есе	2
7.	Семінар-практикум Наукове мовлення	2
8.	Семінар-практикум Науковий текст як форма реалізації наукового стилю мовлення	2

1	2	3
9.	Семінар-практикум Організація наукового тексту	2
10.	Семінар-практикум Стандарти та вимоги до оформлення результатів наукового дослідження	2
11.	Семінар-практикум Підготовка та мовне оформлення публікацій	2
12.	Семінар-практикум Укладання бібліографії	2
13.	Семінар-практикум Робота з інформаційними джерелами. Правила цитування та покликання в науковому тексті	2
14.	Семінар-практикум Бібліографічний пошук. Інтернет як джерело наукової інформації	2
15.	Семінар-практикум Академічна доброчесність як запорука якісної вищої освіти	2
16.	Семінар-практикум Плагіат. Протидія плагіату	2
	Усього	32

5. Розподіл балів, які отримують студенти

Відповідно до системи оцінювання знань студентів ДонНУЕТ, рівень сформованості компетентностей студента оцінюються впродовж семестру (100 балів).

Оцінювання студентів протягом семестру (очна форма навчання)

№ теми практичного заняття	Аудиторна робота					Позааудитор- на робота	Сума балів
	Тестові завдан- ня	Виконання практичних завдань теми	Обговорен- ня теоретичних питань теми	Індиві- дуальне завдання	ПМК	Завдання для самостійного виконання	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Основи наукових досліджень							
1	2	1	1	2			4
2		1	1	1			3
3	2	1	1	2			4
4		1	1	1			3
5	2	1	1	2			4
6	2	1	1	2			4
Разом змістовий модуль 1	8	6	6	10	5	15	50

1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 2. Академічне письмо							
7	1	1	1			1	4
8		1	1	1		1	4
9	1	1	1			1	4
10		1	1	1		1	4
11		1	1	1		1	4
12		1	1	1		1	4
13	1	1	1			1	4
14	1	1	1			1	4
15	1	1	1			1	4
16	1	1	1			1	4
Разом змістовий модуль 2	6	10	10	4	10	10	50
Разом							100

**Оцінювання студентів протягом семестру
(заочна форма навчання)**

Поточне тестування та самостійна робота			Сума в балах
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Індивідуальне завдання	100
40	30	30	

Загальне оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни

Оцінка		
100-бальна шкала	Шкала ECTS	Національна шкала
90-100	A	5, «відмінно»
80-89	B	4, «добре»
75-79	C	
70-74	D	3, «задовільно»
60-69	E	
35-59	FX	2, «незадовільно»
0-34	F	

ЧАСТИНА 2.
ЗМІСТ СЕМІНАРСЬКИХ/ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Семінар 1 «Теоретичні засади проведення наукових досліджень»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Наука як система знань.

Наука як соціальний інститут.

Наука як діяльність.

Функції науки.

Класифікація наук.

Тенденції еволюції класифікації наук.

Відмінностей між природничими та гуманітарними науками.

Основні галузі науки в Україні.

УДК та ББК та їх зв'язок із класифікацією наук.

Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.

Сутність наукового дослідження.

Структура наукового дослідження.

Сутність методології наукових досліджень.

Етапи наукового дослідження та наукового пізнання.

Обґрунтування актуальності обраної теми.

Визначення об'єкта й предмета дослідження.

Постановка мети й конкретних завдань дослідження.

Вибір методу (методики) проведення дослідження.

Формулювання висновків та оцінка отриманих результатів.

Види наукового дослідження.

Значення фундаментальних досліджень для розвитку науки.

Значення прикладних досліджень для розвитку науки.

2. Індивідуальне тестування

3. Індивідуальне завдання: сформулювати мету, визначити предмет та об'єкт дослідження за обраною темою (див. частину 3 даних методичних рекомендацій).

4. Розгляд та обговорення кейсів

1. На основі назви теми дослідження визначити його об'єкт, предмет, мету:

Назва дослідження	Об'єкт	Предмет	Мета
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства			
Підвищення ефективності зовнішньоторговельних зв'язків України			
Підвищення ефективності монетарної політики України			

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Історичний розвиток інтеграційних об'єднань на пострадянському просторі у 1991-2015 рр.			
Управління розвитком суб'єктів малого підприємництва будівництва			
Управління інноваційним розвитком підприємства			
Регулювання діяльності авторизованих економічних операторів в системі забезпечення національної митної безпеки			
Оцінювання інноваційного потенціалу транспортно-логістичного підприємства			
Організаційно-інформаційне забезпечення розробки стратегії розумних міст України в умовах цифрової економіки			
Фінансове регулювання розвитку суб'єктів господарювання			
Теоретико-методичні підходи до функціонування і розвитку системи управління твердими побутовими відходами в регіонах України			

2. Провести аналіз присуджених Нобелівських премій із економіки та визначити вид дослідження, за яке було отримано премію

2010 рік	Пітер Артур Даймонд, Дейл Томас Мортенсен та Крістофер Антоніо Піссарідес	За дослідження ринків з моделями пошуку
2011 рік	Томас Сарджент та Крістофер Альберт Сімс	За емпіричні дослідження причинно-наслідкових зв'язків у макроекономіці
2012 рік	Елвін Еліот Рот та Ллойд Ставелл Шеплі	За теорію стійкого розподілу та практику моделювання ринку
2013 рік	Юджин Фама, Ларс Пітер Хансен та Роберт Джеймс Шиллер	За емпіричний аналіз цін на активи
2014 рік	Жан Тіроль	За науковий аналіз ринкового впливу і регулювання
2015 рік	Ангус Дігон	За аналіз споживання, бідності та добробуту
2016 рік	Олівер Гарт і Бенгт Гольмстрем	за внесок у вивчення теорії контрактів
2017 рік	Річард Тейлер	За внесок до поведінкової економіки
2018 рік	Вільям Нордгауз	За дослідження впливу кліматичних змін при довгостроковому макроекономічному аналізі
	Пол Ромер	За дослідження впливу технологічних інновацій при довгостроковому макроекономічному аналізі
2019 рік	Майкл Кремер	За експериментальний підхід до боротьби з бідністю
	Естер Дюфло	
	Абхіджит Банерджі	
2020 рік	Пол Мілгром	За вдосконалення теорії аукціонів та винайдення нових форматів аукціону

Семінар 2 «Методи наукового дослідження»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Поняття наукового методу.

Методи емпіричного й теоретичного рівнів дослідження.

Універсальні (загальнологічні) методи дослідження.

Специфічні методи дослідження в економічній науці.

Метод «Фішбоун».

Контент-аналіз.

Кореляційний аналіз.

Регресійний аналіз.

Фасетна класифікація.

Кореляційно-регресійний аналіз

2. Індивідуальне тестування

3. Індивідуальне завдання:

4. Розгляд та обговорення кейсів

1. Використовуючи специфічні методи дослідження, визначити зв'язок між показниками, поданими у таблиці 1, представте регресійну модель зазначеного взаємозв'язку.

Таблиця 1 – Вихідні дані для аналіз

Спостереження	Факторна ознака	Результуюча ознака
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
1	78	133
2	82	148
3	87	134
4	79	154
5	89	162
6	106	195
7	67	139
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
8	88	158
9	73	152
10	87	162
11	76	159
12	115	173

2. На основі представленої нижче інформації проведіть групування об'єктів

Об'єкти	Ознаки				
	1	2	3	4	5
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
A1	X1		X1	X3	X1
A2	X2	X1	X1	X1	X1
A3	X1	X3	X1	X2	X3
A4	X2	X1	X3	X2	X1

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>
A5	X1	X2	X2	X3	X2
A6	X2	X3	X1	X1	X3
A7	X1	X1	X3	X3	X1
A8	X3	X2	X3	X2	X3
A9	X1	X3	X2	X1	X2
A10	X1	X3	X3	X1	X1
A11	X1	X3	X1	X1	X3
A12	X2	X1	X3	X2	X2
A13	X1	X2	X3	X1	X1
A14	X3	X3	X1	X3	X3
A15	X3	X2	X3	X3	X3

Семінар 3 «Пертінентність та релевантність інформаційної бази дослідження»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Інформаційні ресурси.

Пертінентність інформаційної бази дослідження.

Релевантність інформаційної бази дослідження.

Майндмеппінг.

2. Індивідуальне тестування

3. Індивідуальне завдання:

4. Розгляд та обговорення кейсів

1. Сформуйте ключові слова, словосполучення та ін. для формування пертінентної та релевантної бази дослідження на тему «Управління міжнародною конкурентоспроможністю країни».

2. Використовуючи метод «Майндмеппінг» побудуйте систему ключових слів, які дозволять сформуванню релевантну інформаційну базу дослідження. Тема дослідження співпадає із темою семінару 1 «Теоретичні засади проведення наукових досліджень». Для побудови ментальної карти можна використовувати додаток Coggle (<https://coggle.it/>).

Семінар 4 «Інформаційна база дослідження»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Інформаційна база дослідження.

Технології інформаційного пошуку.

Інформаційно-пошукові системи.

Пошукові оператори Google.

Міжнародні статистичні бази.

Онлайн-бібліотеки.

2. Індивідуальне тестування

3. Індивідуальне завдання:

4. Розгляд та обговорення кейсів

1. За допомогою пошукових операторів Google визначте інформаційні ресурси, які:

дослівно відповідають запиту (одне речення, словосполучення – «Управління конкурентоспроможністю»);

дослівно відповідають запиту (декілька речень, словосполучень – «Управління конкурентоспроможністю», «державна політика»);

виключає з пошукового запиту слово «підприємства»;

дозволяє знайти сторінки із запитом, в якому є невідоме слово;

виводить сторінки, що містять числа в заданому діапазоні (2019 та 2020 рр.).

2. На основі пошукового запиту визначте інформаційні ресурси, які шукає дослідник: «site: google.com intitle: «innovations OR інновації»-site: directory.google.com - site: answers.google.com».

3. Визначте відповідність між назвами пошукових систем та їх призначенням

Пошукова система		Призначення	
1	ArXiv.org	1	Пошук файлів
2	GlobalFileSearch	2	Пошук зображень
3	TinEye	3	Пошук наукової інформації
4	ScienceDirect	4	Документальна інформації в форматі PDF, інформація про діяльність українських підприємств
5	Google Scholar	5	Пошук медіа файлів
6	PDF Search System	Примітка:	
7	LightStorage		
8	smida.gov.ua		
9	SpringerLink		
10	Cambridge Journals online		
11	Photo Pin		
12	OAIster		

2. На основі представленої нижче інформації оцініть ефективність пошукових систем. Групи документів, отриманих у результаті пошукового запиту позначені наступним чином: релевантні (Р). пертінентні (П) та нерелевантні (Н)

Параметри пошуку	Пошукова система 1	Пошукова система 2	Пошукова система 3	Пошукова система 4	Пошукова система 5
Запит 1 (ключова фраза повністю)	П – 5 Р – 13 Н – 33	П – 1 Р – 21 Н – 28	П – 0 Р – 11 Н – 39	П – 3 Р – 19 Н – 30	П – 1 Р – 15 Н – 35
Ключове словосполучення	П – 7 Р – 11 Н – 32	П – 2 Р – 14 Н – 36	П – 2 Р – 5 Н – 45	П – 1 Р – 18 Н – 31	П – 1 Р – 11 Н – 38
Ключове слово	П – 3 Р – 11 Н – 36	П – 2 Р – 18 Н – 30	П – 0 Р – 17 Н – 33	П – 1 Р – 16 Н – 33	П – 3 Р – 21 Н – 26

Семинар 5 «Наукова публікація та її різновиди»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Наукова публікація: сутність, функції та різновиди.

Наукові видавництва та їх класифікація.

Структура наукової публікації.

2. Індивідуальне тестування

3. Індивідуальне завдання:

4. Розгляд та обговорення кейсів

Визначте різновид наукової публікації, до якої належить тест, поданий нижче.

Текст А (назва «Аналіз та Рекомендації щодо Згладжування Гендерної Нерівності в Україні»)

«...Гендерна нерівність є однією з характеристик сучасного світу. З розвитком глобальної економіки та поширенням демократії ця проблема стає дедалі актуальнішою для багатьох країн, а її вирішення може спричинити позитивний вплив на розвиток суспільства. Проте, чимало осіб ставлять під сумнів існування гендерної нерівності як такої чи не вважають за доцільне шукати шляхи вирішення цієї проблеми. Усталені стереотипи про роль жінки переважають серед українців. Разом з тим, якщо ми прагнемо рухатися у напрямку розвитку демократії, проблема гендерної нерівності заслуговує особливої уваги. На сьогоднішній день проведено чимало досліджень, які свідчать про вигоди для суспільства від проведення гендерної політики як на мікро-, так і на макрорівнях.

У кожній країні існує значна кількість проблем різного характеру: соціального, економічного, політичного та інших. Багато з нас навіть не підозрюють про наявність і наслідки деяких з них. Одна із таких проблем – гендерна нерівність. Чи справді вона є проблемою? І якщо так, чи необхідно її вирішувати?

Кількість світового населення на сьогоднішній день становить більше 7 мільярдів людей. Країнами-лідерами у цій сфері є Китай (1,407 млрд.) та Індія (1,292 млрд.). За результатами дослідження, здійсненого Booz & Company, було виділено третій мільярд, що може мати такий самий вплив на світовий економічний розвиток, як і два перших. “Третій мільярд” – це жінки, чий потенціал не використовується на повну силу. У вказаному дослідженні на основі даних Міжнародної Організації Праці було виділено дві головні перешкоди до реалізації економічного потенціалу жінок. Жінки або *неготові* (вимірюється рівнем грамотності та рівнем здобуття середньої освіти) або *не в змозі* розкрити свій економічний потенціал через соціальні та економічні бар’єри (усталені гендерні стереотипи, нерівні можливості доступу до ринку праці, нерівність заробітної плати тощо). Компанія дослідила, що до

2020 року кількість жінок віком від 20 до 65 років, що неготові або не в змозі здійснити свій внесок в економічний розвиток власної країни, досягне 1 мільярду (навіть якщо не брати до уваги жіночої частини населення Китаю та Індії, цей показник дорівнюватиме щонайменше 500 млн.).

Це дослідження також виявило, що більше залучення жінок до складу робочої сили може підвищити ВВП США на 5%, Японії – на 9%, Італії – на 11%, Південній Африці – на 10 %. Для України такі розрахунки не проводились, але якщо поглянути на її місце в рейтингу індексу Третього Мільярду, який показує, настільки ефективно країни розширюють можливості жінок як економічних агентів, (табл. 1) то можна припустити, що чистий приріст вітчизняного ВВП від активнішого залучення жінок до економіки може скласти 9-12%....»¹.

Текст Б (назва «Інкрементальна та ітеративна моделі реалізації стратегії розвитку інноваційної інфраструктури України в умовах глобальної конкуренції»)

«... Обґрунтовано значення та роль реалізації стратегії розвитку інноваційної інфраструктури як етапу стратегічного управління інноваційною інфраструктурою. Визначено, що у якості основних альтернатив реалізації стратегії розвитку інноваційної інфраструктури України в умовах глобальної конкуренції можуть розглядатися інкрементальна та ітеративна моделі реалізації стратегії розвитку. Встановлено, що основними порівняльними перевагами ітеративної моделі реалізації стратегії розвитку інноваційної інфраструктури України в умовах глобальної конкуренції є: більш високий рівень релевантності вимогам середовища; коротший термін валідації; вищий рівень інклюзивності цілей, методів, інструментів, результатів розвитку інноваційної інфраструктури та національної інноваційної системи, країни, глобальної інноваційної інфраструктури, що формується; ефективніше управління ризиками розвитку інноваційної інфраструктури шляхом скорочення лагу «ідентифікація ризику – усунення ризику»; швидше внесення зміни у зв'язку із зміною цілей розвитку інноваційної інфраструктури в умовах глобальної конкуренції; ефективніше використання ендогенних та екзогенних можливостей, акселераторів розвитку інноваційної інфраструктури; ефективніше управління архітектурою та функціонуванням інноваційної інфраструктури шляхом визначення її дефектів на ранніх ітераціях, а не наприкінці реалізації стратегії; вищий рівень ймовірність реалізації стратегії розвитку інноваційної інфраструктури шляхом підвищення рівня інтеграції та відповідальності всіх функціональних блоків її забезпечення та ін. Ключові

¹ Джерело: Аналіз та Рекомендації щодо Згладжування Гендерної Нерівності в Україні.
URL: <https://voxukraine.org/uk/analyze-ta-rekomendatsii-shchodo-zglazhuvannya-genderno-nerivnosti-ua/>

слова: інноваційна інфраструктура, стратегія розвитку, модель реалізації стратегії, інкрементальна модель, ітеративна модель, глобалізація....»²

Текст В (назва «Країнові особливості розвитку мікрофінансування як інноваційного інструменту реалізації економічної політики держави»)

«...Відповідно до даних ООН, сьогодні мікрофінансування виступає важливим інструментом реалізації економічної політики держави (структурно-галузевої, інвестиційної, цінової, конкурентної та антимонопольної, бюджетної, податкової, грошово-кредитної, валютної, зовнішньоекономічної, амортизаційної політики, а також політики інституційних перетворень). Динамічний розвиток мікрофінансування в Україні та світі, різновекторність ефектів його розвитку в різних країнах світу зумовлюють науковий та практичний інтерес до даного інструменту реалізації економічної політики держави.

Поняття мікрофінансування як різновид фінансових послуг агрегує у собі велику кількість найрізноманітніших послуг: мікрокредитування, мікрозаощадження, мікрострахування, мікролізинг, грошові мікроперекази, мікроплатежі тощо [2-4]. Найбільш розвиненим видом мікрофінансування є мікрокредитування.

Мікрокредитування – полегшена (практично відсутні вимоги до позичальника) передача у тимчасове користування невеликої суми грошових коштів (не більше 300% ВВП на душу населення) на умовах повернення, терміновості, платності та цільового характеру використання.

Мікрокредитування набуло активного розвитку не лише у відсталих країнах, країнах, що розвиваються, країнах із високою часткою бідного та найбіднішого населення, але й розвинених країнах.

За оцінками ООН, загалом у світі нараховується майже 13 млн осіб, які залучили мікрокредити, величина непогашених кредитів становить 7 млрд дол [9]. Потенціальними споживачами мікрокредитів є 19 млн осіб [9].

Контент-аналіз джерел [4-8] свідчить, що:

У 2014-2018 рр. фіксується збільшення валового обсягу мікрокредитування майже на 27% - із 87349.8 млн дол у 2014 році до 111568.3 млн дол у 2018 р.....»³.

² Бочарова Ю.Г. Інкрементальна та ітеративна моделі реалізації стратегії розвитку інноваційної інфраструктури України в умовах глобальної конкуренції. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2018. Вип. 1. С. 138-143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2018_1_26

³ Бочарова Ю.Г. Країнові особливості розвитку мікрофінансування як інноваційного інструменту реалізації економічної політики держави. Стійкий розвиток національної економіки: актуальні проблеми та механізми забезпечення: матеріали IV міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (27 квітня 2020 р.) / м-во освіти і науки України, Донець. нац. ун-т економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського. Кривий Ріг: ДонНУЕТ, 2020. С. 101-105.

Семінар 6 «Наукова стаття, тези, есе»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

Наукова стаття як особливий різновид наукової публікації.

Тези доповіді як особливий різновид наукової публікації.

Есе як особливий різновид наукової публікації.

2. Індивідуальне тестування

3. Індивідуальне завдання: підготувати тези доповіді за обраною темою.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.

АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО

Семинар 7. «Наукове мовлення»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Культура наукової мови.
2. Науковий стиль: особливості, функції, підстили, жанри. Структура наукового тексту.
3. Граматичні та лексичні риси наукового стилю. Специфічні мовні засоби.
4. Синтаксис наукового тексту.
 2. Індивідуальне тестування.
 3. Презентація рефератів (доповідей).
 4. Виконання практичних завдань.
1. Дайте визначення поняттям: *фахова мова, анотування, конспект, реферат, автореферат, наукова робота, монографія, дисертація, стаття, тези, рецензія, підручник, посібник, хрестоматія, практикум.*
2. Яка з функцій наукового стилю є, на вашу думку, найважливішою. Відповідь обґрунтуйте.
3. Як ви ставитесь до пуризму в науковому мовленні? Навіщо використовувати іншомовну термінологію, якщо більшість понять мають питома українські назви?
4. Яким чином співвідносяться поняття «термін» та «професіоналізм»?
5. Доберіть українські відповідники до таких термінів: *аномалія, лінгвістика, асиміляція, деградація, дистриб'ютор, директива, дифтонг, інфляція, еквівалент, епістолярій, ліміт, консенсус, девальвація, дискусія, інтернаціональний, інертний, іманентний, коаліція, конфронтація, консолідація, ліквідація, маклер, модернізація, преференція, паритет, ротація, спічрайтер, стагнація.*
6. Які мовні кліше використовуються для текстового зв'язку в науковому стилі? Чи всі вони є рівнозначними?
7. Чого слід уникати в науковому тексті?
8. Як у наукових текстах реалізується закон мовної економії?
9. Напишіть критичний відгук та анотацію на статтю з вашої спеціальності.
10. Доберіть приклади кожного підстилю наукового стилю, продемонструйте мовні особливості кожного з них.
11. Напишіть невеличкі статті про біоритми людини у власне науковому та науково-популярному стилях.

Теми доповідей:

- Історія розвитку наукового стилю у світі.
- Українські лінгвісти, які досліджують наукове мовлення.

- Методики ведення конспекту.
- Структура та види анотацій.

Семінар 8. «Науковий текст як форма реалізації наукового стилю мовлення»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Загальні відомості про науковий стиль як функціональний різновид української літературної мови.

2. Функціонально-стилістичні особливості наукового тексту.

3. Об'єктивність та регламентованість як ознаки наукового тексту.

4. Композиційні особливості наукового тексту.

5. Вимоги щодо логічної побудови наукового тексту.

2. Презентація рефератів (доповідей).

3. Виконання вправ і завдань.

Вправа 1. Визначити стилістичну приналежність уривків, назвати їх характерні стильові ознаки. Виправте наявні помилки.

1) Я вчора собі купив нову мишу, нову «клаву», а «вебки» в цьому магазині мені не сподобалися. Щось таке-сяке, незрозуміле... Переб'юся поки що без камери.

2) Казав, що в суботу підемо всі разом до зоопарку, а тепер порачкував назад. Лінь, мовляв, перемогла. Хоч би наколупав грошеньт морозива поїсти, і то добре було б.

3) Податки – одна з найважливіших фінансових категорій. Історично це найдавніша форма фінансових відношень між державою та членами суспільства.

4) Прибуток – це економічна категорія госпрозрахункового підприємства та його структурних одиниць. Він є самим головним джерелом обов'язкових відрахувань у бюджет, джерелом формування фондів підприємства, його госпрозрахункових одиниць.

5) Результати загальнонаціонального соціального дослідження "Земельна реформа", проведеного Центром соціальних експертиз Інституту соціології національної академії наук, були несподіваними. При досить консервативній суспільній свідомості (всього 20 відсотків селян хочуть господарювати на своїй землі) кількість прихильників земельної реформи з позаторішніх 22 відсотків зросла до 38 у минулому році.

Вправа 2. Прочитайте уривок з тексту, знайдіть помилки у виділених словах і словосполученнях. Виконайте завдання після тексту.

Всесвітній день комп'ютерної клавіатури займає в календарі **два дні**. Це 11 і 12 квітня **кожного року**. Такий цікавий факт пов'язаний з тим, що **дані** дні квітня є 101 та 102 днями року. Саме ці дві дати обрані світовою спільнотою ІТ, бо стандартна комп'ютерна клавіатура налічує 101 або 102 клавіші.

Сучасні клавіатури *більш частіше* налічують 104 клавіші, однак стандарт – це так звана *PC\AT клавіатура*.

Буквально за останні тридцять років комп'ютерна клавіатура зробила різкий *скачок* у своєму розвитку. *Насьогодні* існують сотні різних модифікацій клавіатур, що різняться за призначенням, функціональністю, ергономікою, дизайном та розкладками символів. Виділяються клавіатури для персональних комп'ютерів, для ноут- та нетбуків, для планшетів та смартфонів.

Також існують ергономічні клавіатури для швидкого набору, орієнтовані на наступні професії: програміст, секретар, журналіст, письменник, копірайтер або рерайтер, набирач тексту. Такі клавіатури покликані оптимізувати роботу та зберегти цілими суглоби рук користувача, знизити навантаження на них.

У таких клавіатурах може бути змінена розкладка, а можуть бути передбачені «порожні» клавіші, які розмітить сам користувач, з урахуванням своїх потреб. Часто змінена сама класична форма клавіатури, створені певні нахили *в цілях* кращої ергономічності *і так далі*. Конкретно для дизайнерських професій, наприклад, існують особливі наклейки на клавіатуру.

Варто відзначити спеціальні клавіатури для людей з обмеженими можливостями. Наприклад, клавіатура - «рукавичка» для *глухих і сліпих*, умовні ділянки якої відповідають за певні літери алфавіту та символи. Зовні цей пристрій мало нагадує клавіатуру. Цікава також звична оку клавіатура, але зі збільшеним розміром клавіш, адаптована для людей з сильним тремором (тремтінням) пальців. Розроблено також програмовані клавіатури .

Цікаві та в певних ситуаціях корисні клавіатури оригінального пристрою та дизайну. Наприклад, клавіатура, яка закріплюється на зап'ясті. Або проекційна клавіатура, що являє собою оптичну проекцію на поверхню столу, наприклад. Або клавіатура з дисплеєм на місці кожної кнопки - картинка змінюється залежно від запущеної на комп'ютері програми. Позиціонуються також у продажу клавіатури для геймерів, наприклад, для фанатів популярних ігор, таких як World of Tanks, DotA, Counter Strike.

Клавіатури з підсвічуванням роблять користування ними зручнішим. Яскраві клавіатури з веселими малюнками для дітей покликані робити спілкування дитини з комп'ютером ненав'язливим. Для безшумної роботи розроблена японська сенсорна клавіатура для комп'ютера No-Key-Keyboard. Клавіатури, що миються, та клавіатури з ультрафіолетовим опроміненням збережуть користувача від інфекцій. Створена навіть рожева «клавіатура для блондинок» зі спрощеними, а точніше, примітивними, але зате веселими підписами клавіш.

(За матеріалами Інтернету:
<http://ycilka.net/tvir.php?id=811#ixzz4pk0StD6p>)

Завдання до тексту:

1. До якого стилю мовлення належить текст?
2. Назвіть стильові ознаки тексту та використані стилістично марковані засоби.

3. Наведіть приклади речень з тексту, синтаксична будова яких відображає таку ознаку наукового викладу, як об'єктивність.
4. Поясніть вживання в тексті літер латинського алфавіту. Яким чином, на Вашу думку, це узгоджується з графічними нормами української мови?
5. Складіть план до тексту.
6. Робота парами. Побудуйте усний діалог з питань-відповідей за змістом тексту.

Теми доповідей:

- Стандартні звороти наукового стилю.
- Шляхи розвитку сучасної української літературної мови: політика і практика.
- Фразеологізми в мові науки.
- Мовна політика і статус мови.

Семинар 9. «Організація наукового тексту»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Структура наукового тексту.
2. Створення письмового наукового тексту.
3. Будова академічної промови.
4. результатів дослідження.

2. Індивідуальне тестування.
3. Виконання практичних завдань.

1. Оберіть будь-який добре відомий вам підручник, науковий посібник, хрестоматію тощо та напишіть до нього власний вступ. Проаналізуйте послідовність розділів у цьому підручнику. Чим аргументоване розташування структурних елементів?
2. Чи відрізняється структура наукових текстів різних жанрів? Наведіть приклади.
3. Які структурні елементи обов'язково має містити стаття, яку подають до друку? Зазвичай окремим файлом разом зі статтею надсилають відомості про автора. Напишіть про себе основну інформацію, яку можна було додати до вашої наукової статті чи тез.
4. Створіть перелік вимог до наукового тексту, розмістіть їх у порядку пріоритетності.
5. Об'єднайтеся у пари. Учасник 1 має створити науковий текст (обсягом 3-5 сторінок) на одну із запропонованих тем. Учасник 2 на основі цього тексту моделює усну доповідь з презентацією. Потім слід помінятися ролями. Проаналізуйте результати експерименту. Чи вдалося Учаснику 2 розставити акценти таким чином, як їх бачив автор тексту? Чи легко було адаптувати текст до усного виголошення?

Теми:

- «Основи фінансової грамотності»
- «Аспекти продуктивної навчальної діяльності студента»
- «Правила природокористування»
- «Творча лабораторія письменника / художника / музиканта»
- «Найпопулярніші хобі сучасної молоді»
- «Проблеми української освіти»
- «Мистецтво гармонійного співіснування у суспільстві»
- «Психологічний аспект творчої самореалізації»
- «Як розпочати власну справу?»
- «Найцікавіші стартапи сучасності»
- «Правила корпоративної етики»
- «Чи можуть співіснувати великі гроші та чиста совість?»

Семинар 10. «Стандарти та вимоги до оформлення результатів наукового дослідження»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Загальні рекомендації щодо технічного оформлення.
2. Скорочення у роботі.
3. Правила переносу тексту.
4. Розташування таблиць, ілюстрацій тощо.
5. Нумерація сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, малюнків тощо.
6. Чи стандартизовані вимоги до оформлення наукових робіт? Дайте розгорнуту відповідь.
7. На які структурно-змістові частини ділиться текст курсової, дипломної роботи? Як записуються їх заголовки?
8. Як правильно ставляться розділові знаки в заголовку, він складається з двох або більше речень?
9. Чому має дорівнювати відстань між назвою розділу і наступним текстом? Між заголовками розділу і параграфа?
10. Чи можна наводити в науковій роботі ілюстрації, створені не автором?
11. Яким чином робляться посилання на наведені в тексті роботи таблиці, діаграми, графіки тощо?
12. Поясніть основні правила оформлення формул в тексті наукової роботи.
13. Як нумеруються рисунки в тексті наукової роботи?
14. Чим відрізняються правила оформлення цитат від інших посилань?
15. У чому полягає специфіка бібліографічного опису роботи без автора? Одного автора? Кількох авторів?
16. Назвіть обов'язкові складові бібліографічного опису наукової статті, вміщеної в науковому журналі.
17. Назвіть обов'язкові складові бібліографічного опису наукової монографії.
18. Які правила розміщення в бібліографічному списку джерел, написаних латиницею?
19. Поясніть правила посилань на електронні джерела.

2. Виконання практичних завдань.

1. Чому рекомендованим шрифтом для наукового тексту є саме Times New Roman? Перегляньте наступні приклади та проаналізуйте специфіку сприйняття.

1	Інформаційні ресурси – це сукупності інформаційних матеріалів –
2	документів і масивів інформації у формі публікацій, наукових звітів, електронних записів (баз даних).
3	Структурною одиницею інформаційного ресурсу є науковий документ,
4	тобто матеріальний об'єкт, який містить науково-технічну інформацію
5	і призначений для її збереження і використання.

2. У якому документі варто перевіряти скорочення для українських наукових текстів?
3. Розшифруйте скорочення: *с., р., вид., ст., НЗ, СУМ, т., ТЕО, ІВ, ІБПВ*.
4. Чи виникли варіанти у їх тлумаченні? З чим це пов'язано та як цього можна уникнути?
5. Від чого залежить вибір ілюстрацій до певної інформації? Оберіть декілька наукових та художніх друкованих джерел та проаналізуйте наявний там ілюстративний матеріал, обсяг, особливості його розміщення.
6. Проведіть невеличке опитування (7-10 запитань) серед студентів вашого курсу на одну з тем, проаналізуйте результати та оформіть їх у невелику доповідь з ілюстраціями, таблицями та діаграмами. Під час оформлення матеріалів зважайте на правила підпису та нумерації різних компонентів. Підготуйте усний виступ та презентацію.

Теми:

- «Мотиви навчання у ЗВО»
- «Плани щодо майбутньої професійної діяльності»
- «Особливості підготовки до сесії»
- «Харчові звички»
- «Дотримання особистого режиму»
- «Фінансова незалежність»
- «Життєві пріоритети»
- «Ставлення до сучасної екологічної ситуація»
- «Залежність від соціальних мереж»
- «Ставлення до спорту»
- «Особистий саморозвиток»
- «Вподобання у музиці»

Семинар 11. «Підготовка та мовне оформлення публікацій»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Наведіть найбільш поширені визначення поняття «публікація».
2. Назвіть основні функції публікації.
3. Що називається виданням? Які існують види видань за обсягом?
4. Які журнали відносять до наукових?
5. Як потрібно вести облік власних публікацій?
6. Назвіть жанрові різновиди публікацій.
7. Що таке реферат? Які існують види рефератів? Сформулюйте вимоги до написання і оформлення автореферату.
8. Схарактеризуйте основні змістові аспекти рецензії.
9. Назвіть жанрові особливості доповіді (повідомлення) та вимоги до публікації тез наукової доповіді.
10. Які основні вимоги до змісту і структури наукової статті?
11. Назвіть методичні прийоми письмового викладу наукового матеріалу.
 2. Презентація рефератів (доповідей).
 3. Написання і обговорення рецензій.

Теми доповідей:

- Основні принципи і прийоми організації наукової праці студентів.
- Роль і завдання науково-дослідної роботи студентів.
- Загальнонаукові методи дослідження.
- Наукові напрями досліджень в економіці.

Семинар 12. «Укладання бібліографії»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Правила бібліографічного опису. Національний стандарт України.
2. Функціональне призначення бібліографії.
 2. Презентація рефератів (доповідей).
 3. Виконання практичних завдань.
1. Прокоментуйте кожну із зон бібліографічного опису. Проаналізуйте опис літературних джерел будь-якого наукового періодичного видання.
2. Які існують способи побудови списку використаних джерел? Від чого залежить вибір одного з них? Назвіть переваги та недоліки кожного.
3. Схема бібліографічного опису книги. Методика його складання.
4. Схема бібліографічного опису статті. Методика його складання.

Теми доповідей:

- Розвиток бібліографії у світі.
- Розвиток бібліографії в Україні.
- Огляд документів, якими регулюються особливості бібліографічного опису.

Семинар 13. «Робота з інформаційними джерелами. Правила цитування та покликання в науковому тексті»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Різновиди інформаційних джерел.
2. Прийоми пошуку та опрацювання інформації різного характеру.
3. Етапи роботи з книгою.
4. Правила цитування та покликання в науковому тексті.
 2. Індивідуальне тестування.
 3. Виконання практичних завдань.
1. Дайте визначення поняттям: *інтернет, екстранет, база даних, ідентифікація, абстрагування, конкретизація, порівняння, моделювання, аналіз, синтез, формалізація, алгоритмізація, інформаційний менеджмент.*
2. В університетській бібліотеці оберіть 5 книг одного тематичного спрямування. Здійсніть попереднє ознайомлення. Проаналізуйте назву, автора, видавництво, місто та час видання, зміст, анотацію. Які висновки про це джерело ви можете зробити на основі зазначеної інформації?
3. Одним із варіантів опрацювання інформації є створення тематичних карток. Яким чином краще оформлювати такі картки та систематизувати їх?
4. Опрацюйте декілька різних джерел (3-6) на одну з тем; створіть картотеку (10-20 карток) та презентуйте результати свого дослідження, спираючись на виписки.
 - «Критерії розвитку креативності»
 - «Основи тайм менеджменту»
 - «Найвагоміші чинники, які впливають на якість сну»
 - «Чи є доцільним переведення годинників в Україні?»
 - «Особливості українського книжкового ринку»
5. Сьогодні одним із популярних джерел інформації є ЗМІ. Але не секрет, що часто різні телеканали та сайти новин по-різному можуть подавати одну й ту ж інформацію. Від чого залежить кут зору на певну проблему? Як у таких умовах вирахувати достовірну інформацію? Перегляньте декілька сайтів, каналів, друкованих видань і знайдіть відмінності у висвітлені однієї і тієї ж новини.
6. Спробуйте поглянути на запропоновані питання з позиції різних телеканалів. Опишіть кожну новину кількома реченнями, враховуючи тематику та спрямування ЗМІ: «1+1», «Перший міський», «Рудана», «Неймовірно, але факт», «XSPORT», «Флора та фауна».

Новини:

- «У Кривому Розі відкривають найбільший в Україні зоопарк»
- «Абітурієнти з найвищими балами ЗНО вступили до ДонНУЕТ»

- «Кривий Ріг знаходиться на останньому місці серед міст, у яких порушують правила дорожнього руху»
 - «Студенти ДонНУЕТ стали ініціаторами акції «Мое місто – чисте місто!»
 - «У Кривому Розі завершився фестиваль джазової музики»
 - «Дослідження показали, що 98% українських студентів ніколи не займались плагіатом»
 - «Спонсори з Німеччини виділили три мільйони доларів на фінансування наукових розробок криворізьких студентів»
7. Опрацюйте запропоновані статті. Напишіть есе, у якому висловіть свою думку стосовно проблеми академічної недобросовісності. У своєму творі використайте фрагменти статей, оформлюючи їх у вигляді цитат.
- Р. Гурак «Про плагіат та антиплагіаторів». URL : <http://pedpresa.ua/168344-ruslan-gurak-pro-plagiat-ta-antyplagiatoriv.html>
 - І. Єгорченко «Плагіат – загроза державній безпеці». URL : <https://theukrainians.org/plagiat-zagroza-derzhbezpetsi/>
 - В. Зінченко Академічна добросовісність як основа сучасного процесу. URL : http://www.aphn-journal.in.ua/archive/31_2020/part_3/33.pdf
 - Т. Коваленко «Плагіат: види та відповідальність». URL : http://www.ndiiv.org.ua/Files2/2014_4/6.pdf
 - Стан і проблеми боротьби з плагіатом в українській освіті. URL : <http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/plagiat-8be00.pdf>
 - О. Штефан «Деякі аспекти прояву плагіату». URL : <http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2016/11/oshtefan416.pdf>

Семинар 14. Бібліографічний пошук. Інтернет як джерело наукової інформації

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Бібліографічний пошук. Робота з каталогами.
2. Електронні бібліографічні каталоги та бази даних.
3. Як організовано розміщення інформації в мережі Інтернет?
4. Який тип інформаційних ресурсів є основним і найбільш поширеним?
5. Як організовано розміщення інформації в мережі Інтернет?
6. Який тип інформаційних інтернет-ресурсів є основним і найбільш поширеним?
7. Які пошукові машини є найбільш популярними?
8. Які правила добору ключових слів для пошуку інформації?
9. Яку роль відіграють оператори мови запитів пошукової системи?
10. Чи всім джерелам інформації в Інтернеті варто довіряти? Висловіть свої міркування щодо цього.

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація рефератів (доповідей).

4. Виконання практичних завдань.

1. Яким чином відшукати джерела, які будуть корисними для певного наукового дослідження? Назвіть ваші особисті методи пошуку потрібної літератури.
2. Змодельуйте фрагменти різних видів бібліотечних каталогів.
3. Створіть невеличку картотеку з дисципліни «Основи наукових досліджень та академічне письмо». Доберіть 10 джерел за темами курсу та зробіть їх бібліографічний опис на окремих картках.
4. Оберіть одну із запропонованих тем, здійсніть інтернет-пошук наукових джерел з обраної тематики (8 – 10).
5. Оформіть знайдені джерела наукової інформації у вигляді бібліографічного списку.
6. Складіть анотацію до 1-2-ох джерел (за вашим вибором).
7. Знайдіть в Інтернеті фахові та наукометричні журнали з вашої спеціальності. Оформіть їх перелік.

Теми доповідей:

- Біобібліографія.
- Бібліографознавство.

Семінар 15. «Академічна доброчесність як запорука якісної вищої освіти»

План заняття:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Академічна доброчесність як запорука якісної вищої освіти.
2. Академічна культура: поняття, функції, складові.
3. Академічна нечесність та методи її запобігання.
 2. Індивідуальне тестування.
 3. Презентація рефератів (доповідей).
 4. Виконання практичних завдань.

1. Опрацюйте Закон України про освіту від 05.09.2017 (ст. 42). Поясніть такі поняття:

- академічна доброчесність;
- дотримання академічної доброчесності;
- порушення академічної доброчесності.

2. Які ще протиправні, аморальні дії у системі освіти можна вважати порушенням академічної доброчесності?
3. Розтлумачте поняття «академічна відповідальність».
4. Хто має встановлювати етичні правила діяльності в академічного середовищі?
5. Поясніть принципи етичного моніторингу та аудиту.
6. Чи впливають мотиви вступу та навчання у ЗВО на дотримання правил доброчесності?
7. Хто та яким чином має популяризувати серед студентів інформацію про академічну доброчесність? Запропонуйте форми роботи з учнями шкіл та студентами ЗВО, які можна використати з цією метою.
8. Прокоментуйте принципи оцінювання студентів у вашому виші.
9. Необ'єктивне оцінювання знань студентів є однією з важливих проблем у сучасних ЗВО. Що, на вашу думку, є більш небезпечним: завищення чи заниження балів? Чому? Як ви ставитесь до принципу: «*На відмінно знає лише Господь Бог, на добре – викладач, студентам же залишається задовільно і незадовільно*»?
10. Як варто поводитись студентові, який став свідком порушень академічної доброчесності?
11. Проаналізуйте особливості боротьби з плагіатом та списуванням у різних країнах.

Теми доповідей:

- Проект сприяння академічній доброчесності в Україні – SAIUP.
- Гідність як морально-етична характеристика.
- Творчі запозичення в науці.
- Функції академічної культури.
- Корупція у ЗВО: правовий аспект.

Семинар 16. «Плагіат. Протидія плагіату»

План:

1. Розгорнуте обговорення основних положень теми та питань самостійного вивчення:

1. Поняття плагіату в Україні та світі. Види плагіату.
2. Зміна поглядів на плагіат.
3. Протидія плагіату.
4. Законодавчий аспект.
5. Огляд програм, які спрямовані на виявлення плагіату.

2. Індивідуальне тестування.

3. Презентація рефератів (доповідей).

4. Виконання практичних завдань.

1. Дайте визначення поняттям: *плагіат, компіляція, фальсифікація, фабрикація, рерайт, реплікація, републікація, псевдонаука.*

2. Порівняйте різні класифікації видів плагіату. Які спільні та відмінні риси ви помітили?

3. Складіть психологічний портрет людини, схильної до плагіату.

4. Викладач кафедри соціології КПІ В. Іщенко наголошує: *«Часто студенти використовують плагіат не тільки в письмових роботах, а також у доповідях, навіть не намагаючись прочитати запропоновану їм літературу, вбивають у гугл якесь ключове слово і переказують перший-ліпший треш, який викинув пошуковик. Навіть у своїх Power-Point презентаціях вони можуть копіювати інформацію цілими абзацами, а потім зачитувати те, що скопіювали, перед аудиторією».* Прокоментуйте ці слова. Чому студенти поводяться саме так і до чого це може призвести?

5. Визначте основні причини поширення випадків плагіату в навчанні.

6. Що таке *«самоплагіат»*? Чому він є недопустимим у науковій діяльності?

7. Проаналізуйте, яким чином з плагіатом борються в різних країнах.

Теми доповідей:

- Проблема плагіату в Україні.
- Наслідки плагіату в науці.
- Діяльність українських антиплагіатних організацій. Відзнака «Академічна негідність року».
- Методи боротьби з псевдоавторством.

**ЧАСТИНА 3.
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Семінар 1 «Теоретичні засади проведення наукових досліджень»

Джерела: 10-13

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

Фундаментальні та прикладні науки, їх взаємозв'язок.

Тенденції еволюції класифікації наук.

Відмінностей між природничими та гуманітарними науками.

Основні галузі науки в Україні.

УДК та ББК та їх зв'язок із класифікацією наук.

Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.

3. Сформулюйте тему свого наукового дослідження, визначте його гіпотезу, об'єкт, предмет, задачі.

Орієнтовна тематика:

Готельні мережі.

Ресторанні мережі.

Ресторанний бізнес та його сегменти.

Особливості розвитку ресторанного бізнесу в Україні.

Особливості розвитку туризму в Україні.

Найпривабливіші об'єкти атракції в світі.

ТНК як суб'єкти міжнародних економічних відносин.

Класифікація країн світу.

Еволюція системи міжнародних відносин.

Міжнародні організації та їх роль.

Глобалізація.

Інтеграційні процеси.

Кредитний рейтинг України.

Особливості розвитку національної економіки.

Проблеми безробіття.

Людський капітал.

Технологічний устрій.

Інфляція та її індикатори.

Світові фінансові центри.

Платіжні системи.

Ринок деривативів.

Сек'юритизація.

Податкова система України.

Міжнародні стандарти фінансової звітності.

Підприємництво та особливості його розвитку в Україні.

Особливості розвитку фондового ринку.

Маркетингові війни.

Маркетингові комунікації.

Нові інструменти та технології маркетингу.

Нові інструменти та технології менеджменту.

Системи управління підприємством.

4. Розв'яжіть тестові завдання.

1. У процесі історичного розвитку наука перетворилася на

- A. продуктивну силу
- B. важливий соціальний інститут
- C. знання
- D. правильні відповіді A та B

2. Сума суджень, що узагальнюються

- A. наука як соціальний інститут
- B. наука як діяльність
- C. наука як система знань
- D. немає правильної відповіді

3. Процедура узагальнення реальності

- A. Наука як соціальний інститут
- B. Наука як діяльність
- C. Наука як система знань
- D. Немає правильної відповіді

4. На відміну від міфології та релігії наука

- A. об'єктивною
- B. доказовою
- C. практично націленою
- D. всі відповіді вірні

5. Відображають об'єктивну закономірність як однозначний зв'язок між середніми значеннями параметрів, що характеризують стан системи

- A. динамічні закони
- B. статистичні закони
- C. будь-які закони
- D. немає правильної відповіді

6. Описують поведінку складних систем, утворених із багатьох частинок, наприклад, закон розподілу молекул газу за швидкостями

- A. динамічні закони
- B. статистичні закони
- C. будь-які закони
- D. немає правильної відповіді

7. Закони, які стосуються деякою мірою суміжних наукових галузей

- A. фундаментальні
- B. загальні
- C. часткові

D. немає правильної відповіді

8. Складова наукового дослідження, у якій обґрунтовується актуальність обраної теми, визначається мета роботи, її завдання, об'єкт і предмет дослідження

- A. вступ
- B. зміст
- C. розділ
- D. висновки

9. Вчення про всезагальний об'єктивний закономірний взаємозв'язок і причинну зумовленість явищ соціоприродного середовища

- A. детермінізм
- B. нігілізм
- C. номадизм
- D. протестантизм

10. Процес або явище, яке породжує проблемну ситуацію та обране для вивчення

- A. предмет дослідження
- B. об'єкт дослідження
- C. метод дослідження
- D. принцип дослідження

Семінар 2 «Методи наукового дослідження»

Джерела: 10-13

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.
2. Самостійно опрацюйте питання:
Фасетна класифікація.
Кореляційно-регресійний аналіз.
3. Визначте перелік методів, що доцільно використати в межах вашого наукового дослідження.
4. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Виділення в системних об'єктах структурних елементів (компонентів, підсистем) і визначенні їхньої ролі (функцій) у системі

- A. системний підхід
- B. структурно-функціональний підхід
- C. системно-діяльнісний підхід
- D. системно-генетичний підхід

2. Спосіб пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя

- A. методологія
- B. метод
- C. методика

D. всі відповіді вірні

3. Сукупність способів пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя, прийомів проведення будь-якої роботи

A. методологія

B. метод

C. методика

D. всі відповіді вірні

4. Метод пізнання, який дозволяє розчленовувати предмети дослідження на складові частини (звичайні елементи об'єкта або його властивості і відношення)

A. синтез

B. індукція

C. дедукція

D. аналіз

5. Методологія наукових досліджень основана на певних принципах

A. принцип єдності теорії і практики

B. принцип системності

C. принцип об'єктивності

D. всі відповіді вірні

6. Методика дослідження повинна

A. відповідати конкретним завданням дослідження

B. чітко відображати специфіку досліджуваних об'єктів, явищ і процесів

C. правильні відповіді A та B

D. немає правильної відповіді

7. Тіснота зв'язку між факторною та результируючою ознаками може бути оцінена за шкалою

A. Чеббота

B. Чемберлена

C. Шумпетера

D. немає правильної відповіді

8. Метод, який дає можливість забезпечити розподіл обраної проблематики на складові частини, кожна з яких має декілька альтернативних рішень, а результат є сукупністю всіх можливих варіантів вирішень

A. метод морфологічного аналізу

B. метод експертних оцінок

C. метод евристичного прогнозування

D. інформаційний метод

9. Метод, що полягає в упорядкуванні досліджуваних об'єктів, явищ або процесів, а також їхніх складових на групи, типи, класи, види за певними ознаками

A. порівняння

B. класифікація

C. конкретизація

D. всі відповіді вірні

10. За співвідношенням вхідних (екзогенних) і вихідних (ендогенних) параметрів розрізняють моделі

- A. лінійні та нелінійні
- B. відкриті та закриті
- C. статичні та динамічні
- D. адитивні та мультиплікативні

Семінар 3 «Пертінентність та релевантність інформаційної бази дослідження»

Джерела: 10-13

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Самостійно опрацюйте питання:

Майндмеппінг.

Міжнародні статистичні бази.

Онлайн-бібліотеки.

3. Розв'яжіть тестові завдання.

1. Співвідношення обсягу корисної інформації до загального обсягу отриманої інформації при інформаційному пошуку

- A. релевантність
- B. валідність
- C. пертінентність
- D. актуальність

2. Те, наскільки вірно і точно, відповідає сторінка сайту на питання користувача, задане в пошуковикі

- A. релевантність
- B. валідність
- C. пертінентність
- D. актуальність

3. Впорядковані повідомлення про кількісний та якісний стан речей чи явищ, сукупність даних і знань про них

- A. парадигма
- B. теорія
- C. інформація
- D. закон

4. Відіграє важливу роль у створенні гіпотези, яка є відправною точкою у наукових дослідженнях

- A. інформація
- B. інформаційна база дослідження
- C. теорія
- D. парадигма

1. Містять результати теоретичних узагальнень, різні величини та їх значення, матеріали виробничого характеру

- A. довідкові видання
- B. оглядові видання
- C. реферативні видання
- D. немає правильної відповіді

6. Головна всеукраїнська книгозбірня, загальнодержавний комплексний бібліотечно-інформаційний, науково-дослідний, науково-методичний та культурно-просвітницький центр, найбільше за обсягом документно-інформаційних ресурсів книгосховище України

- A. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
- B. Бібліотека ДонНУЕТ
- C. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
- D. Харківська державна наукова бібліотека імені В.Г.Короленка

7. Метод наукового пошуку, що алгоритм якого передбачає аналіз всіх слів в кожному збереженому документі, та намагається відповідати критеріям пошуку

- A. пошук на основі метаданих
- B. повнотекстовий пошук
- C. пошук на основі асоціацій
- D. немає вірної відповіді

8. Повнотекстовий пошук

- A. передбачає урахування російської та української морфології
- B. не передбачає урахуванням російської та української морфології.
- C. передбачає оплату
- D. всі відповіді вірні

9. Пошуковий оператор Google, що шукає сторінки, на яких зустрічається хоча б одне з кількох слів

- A. «» + «»
- B. «»
- C. or
- D. *

10. Пошуковий оператор Google, що дозволяє знайти сторінки із запитом, в якому є невідоме слово

- A. «» + «»
- B. «»
- C. or
- D. *

Семінар 4 «Інформаційна база дослідження»

Джерела: 10-13

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Сформууйте інформаційну базу свого дослідження, виділивши в ній: реферативні, довідкові, оглядові видання тощо.

Семінар 5 «Наукова публікація та її різновиди»

Джерела: 10-13

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Підготуйте тези доповідей свого дослідження.

Семінар 6 «Наукова стаття, тези, есе»

Джерела: 10-13

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на семінарському занятті.

2. Підготуйте тези доповідей свого дослідження.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО

Семінар 7. «Наукове мовлення»

Джерела: 1, 2, 3, 5, 6, 29

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.

2. Підготуйте презентацію з тем «Табу для наукового стилю».

5. Виконайте тестові завдання:

1. Назвіть групу лексики зовсім позбавлена емоційного забарвлення?

- A. професіоналізми
- B. терміни
- C. просторічна лексика
- D. конфесійна лексика

2. Знайдіть конструкцію, яка може бути використана в науковому стилі?

- A. розгляньмо питання
- B. розглянуте питання
- C. розглянуто питаннячко
- D. гляньте на питання

- 3. Ознака, яка не є характерною для наукового мовлення – це**
- A. предметність і ясність
 - B. точність і лаконічність
 - C. метафоричність і багатозначність
 - D. узагальненість понять і явищ
- 4. Словники, енциклопедії та каталоги належать до**
- A. науково-довідкової літератури
 - B. науково-навчальної літератури
 - C. науково-популярної літератури
 - D. науково-інформативної літератури
- 5. До великих жанрів наукового мовлення належить**
- A. реферат
 - B. стаття
 - C. рецензія
 - D. жодної правильної відповіді
- 6. Завдяки використанню характерних синтаксичних конструкцій та засобів міжфразового зв'язку досягається**
- A. доказовість тексту
 - B. об'єктивність тексту
 - C. лаконічність тексту
 - D. логічність тексту
- 7. Жанр, який належить до науково-популярного підстилю – це**
- A. навчальний посібник
 - B. стаття в журналі
 - C. підручник
 - D. критична стаття у збірнику
- 8. У якому рядку всі слова є термінами?**
- A. писемність, філологія, лінгвістика
 - B. наука, дисертація, монографія
 - C. функція, навантаження, втома
 - D. молекула, корінь, уподібнення
- 9. Для наукового мовлення НЕ є характерними**
- A. безособові речення з присудком, який виражений дієсловами на *-но*, *-то*
 - B. висловлення думки від і особи однини
 - C. складні синтаксичні конструкції
 - D. написання складних кількісних та дробових числівників цифрами
- 10. Жанр, який належить до науково-навчального підстилю - це**
- A. тези
 - B. монографія
 - C. лекція
 - D. резюме

Джерела: 1, 3, 7, 9.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте за рекомендованою літературою питання теми для обговорення на семінарському занятті.

1. Загальні відомості про науковий стиль як функціональний різновид української літературної мови.
2. Функціонально-стилістичні особливості наукового тексту.
3. Об'єктивність та регламентованість як ознаки наукового тексту.
4. Композиційні особливості наукового тексту.
5. Вимоги щодо логічної побудови наукового тексту.

2. Підготуйте відповіді на контрольні запитання:

1. Сформулюйте визначення наукового стилю мовлення.
2. У чому призначення наукового стилю мовлення?
3. Назвіть підстили наукового стилю і їх особливості.
4. Назвіть основні мовно-стилістичні особливості наукових текстів.

3. Виконайте завдання:

1. Визначте стиль уривків.
2. Назвіть їх характерні стилістичні ознаки.

1) Підвищувати свою кваліфікацію лікарям України надасть можливість кафедра діагностики та медичної інформатики, що почала діяти в Рівненському діагностичному центрі. Засновником її став Тернопільський медінститут, викладачі якого визнали базу в Рівному придатною не лише для навчального процесу, а й для дослідницької роботи.

2) До Словника додасться індекс використаних лексем, який ділиться на три частини: кириличну, латинську й грецьку. В основу розміщення матеріалу, в якому домінує ономастика, покладено зведені алфавітнотранскрипційні ряди, створені за графіко-фонетичним принципом з охопленням тих знаків, що за їхньою допомогою оформлено використаний лексикон.

3) Дрімать скелі, і чорні сідала піній застигли у тиші. Здається, ми всі розпустилися в ній. Тягне опуститися на каміння і пити так само сонце, як і вони, так само купати зір свій у небі. Хіба не добре було б дрімать, подібно терасам, кам'яним кошикам виноградних садів? Стати подібним до жилавих лоз, що наче вирубувались глибоко в землю, щоб витягти звідти злотистий сік, яким колись мають наляти грона? Сонце бродить серед інкрустації тіней – чорне по золотому, а я чую тихе шемрання голого винограду, одвітітхання землі і бачу жилаві руки, подібні до лоз, бронзові обличчя, що вихиляються раз у раз, аби кинуть мені щире золото привітання...

4) Тепер забутий Курінь мовчав день у день і рік у рік, бо ніхто його вже нікуди не возив і не носив. Навіть не згадував ніхто, як колись бувало:

– Ой, рятуйте, яка хмара насуває! Гайда, людоньки, до Куреня!

5) Результати загальнонаціонального соціального дослідження «Земельна реформа», проведеного Центром соціальних експертиз Інституту соціології Національної академії наук, були несподіваними.

Семинар 9. «Організація наукового тексту»

Джерела: 1, 2, 3, 29

Завдання для самостійної роботи:

- Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.
- Підготуйте презентацію з теми «Особливості письмового та усного наукового тексту».
- Розгляньте призначення та види плану. Опрацюйте наукову статтю з вашої спеціальності та зробіть за нею питальний, тезовий, цитатний та складний комбінований плани.
- Виконайте тести:
 - Думка, сформульована в письмовій формі, що має початок і кінець, починається з великої літери і закінчується крапкою це**
 - зв'язність
 - речення
 - ядро
 - паралелізм
 - Слова, які утворюють головний або залежний елемент, пояснюючи ядро це**
 - зв'язність
 - речення
 - ядерна структура
 - група
 - Центральне слово в групі слів, яка утворює той чи інший головний або залежний елемент це**
 - зв'язність
 - речення
 - ядро
 - паралелізм
 - Об'єкти, обставини, ознаки та інші елементи, які залежать від головного блоку це**
 - зв'язність
 - речення
 - залежні елементи
 - ланцюги
 - Принцип організації елементів речення або цілих речень на основі аналогічного синтаксичного і граматичного устрою називається**
 - паралелізм
 - реченням
 - ядром
 - зв'язністю

- 6. З'єднувати незалежні речення, а також елементи складного речення краще сполучним зв'язком у випадку, коли**
- A. є один і той же повторюваний суб'єкт
 - B. вони передають одну відносно завершену думку
 - C. речення паралельні, але сильно навантажені пунктуацією всередині себе
 - D. з якихось причин поставити не можна крапку
- 7. Крапку з комою варто ставити в тому випадку, якщо речення (або елементи)**
- A. є один і той же повторюваний суб'єкт
 - B. вони передають одну відносно завершену думку
 - C. речення паралельні, але сильно навантажені пунктуацією всередині себе
 - D. з якихось причин поставити не можна крапку
- 8. Помилка, де наявні різного роду набори залежних елементів, які представлені як речення, називається**
- A. підрядними реченнями
 - B. ядрами
 - C. фрагментами
 - D. ланцюгами
- 9. У реченні «Оскільки в більшості випадків, які ми спостерігаємо в новітній історії, держави з парламентсько-президентською формою правління і налагодженою системою демократичних виборів на ділі керуються олігархічною групою лідерів» є помилка, що має назву**
- A. лексична помилка
 - B. втрата дієслова
 - C. фрагменти
 - D. ланцюг
- 10. Помилка, де наявний ціла низка залежних елементів, називається**
- A. незавершеними реченнями
 - B. втрата дієслова
 - C. фрагментами
 - D. ланцюгами
- 11. Як засоби зв'язку в академічному тексті використовуються усі слова в рядку, окрім**
- A. цей, даний, такий, названий, зазначений
 - B. добре, низка..., варто, насправді
 - C. спочатку, передусім, по-перше, по-друге, насамкінець
 - D. другого боку, навпаки, проте, але, втім
- 12. Завдяки словам дійсно, звичайно, певна річ, звісно, адже той чи інший факт можна представити**
- A. як можливий
 - B. як припустимий
 - C. як цілком імовірний
 - D. як послідовність розвитку думки

13. Завдяки словам як видно, певно, очевидно той чи інший факт можна представити

- A. як можливий
- B. як припустимий
- C. як цілком імовірний
- D. як послідовність розвитку думки

14. Завдяки словам ймовірно, можливо, мабуть той чи інший факт можна представити

- A. як можливий
- B. як припустимий
- C. як цілком імовірний
- D. як послідовність розвитку думки

15. На ступінь вірогідності результатів в академічному тексті вказують слова

- A. цей, даний, такий, названий, зазначений
- B. дійсно, звичайно, певна річ, звісно адже
- C. спочатку, передусім, по-перше, по-друге, насамкінець
- D. другого боку, навпаки, проте, але, втім

16. На послідовність розвитку думки в академічному тексті вказують слова

- A. цей, даний, такий, названий, зазначений
- B. дійсно, звичайно, певна річ, звісно адже
- C. спочатку, передусім, по-перше, по-друге, насамкінець
- D. другого боку, навпаки, проте, але, втім

17. У спрощеному варіанті виділяють три групи способів з'єднання речень і їхніх елементів

- A. синоніми, прислівники, сурядні сполучники
- B. займенники, повтори слів, сигнали переходу (перехідні конструкції)
- C. сурядні сполучники, підрядні сполучники і сигнали переходу (перехідні конструкції)
- D. підрядні сполучники, частки, сигнали переходу (перехідні конструкції)

18. Встановлювати логічний зв'язок між паралельними структурами або незалежними реченнями будуть

- A. сурядні сполучники
- B. повтори слів
- C. підрядні сполучники
- D. сигнали переходу (перехідні конструкції)

19. Включає дуже прості слова, які ми знаходимо в усіх типах письмової та розмовної мови

- A. словник розмовної мови
- B. загальний академічний словник
- C. загальний словник
- D. предметно-специфічний словник

20. Включає слова, які відносяться до вузьких предметних сфер

- A. словник розмовної мови

- В. загальний академічний словник
- С. загальний словник
- Д. предметно-специфічний словник

21. Включає слова, часто вживані в широкому спектрі академічних предметних сфер

- А. словник розмовної мови
- В. загальний академічний словник
- С. загальний словник
- Д. предметно-специфічний словник

22. В українській мові використовуються всі різновиди синтаксичних конструкцій, окрім

- А. пасивна конструкція
- В. обернена конструкція
- С. зворотна конструкція
- Д. активна конструкція

23. Для узагальнення, висновків доцільно використати речення

- А. безособові
- В. узагальнено-особові
- С. неозначено-особові
- Д. означено-особові

24. Можна підкреслити обов'язкові вимоги, уживаючи прислівники (потрібно, треба, не можна), такими реченнями як

- А. безособові
- В. узагальнено-особові
- С. інфінітивні
- Д. означено-особові

25. Для відтворення рішучості, категоричності, наказовості використовують речення

- А. безособові
- В. узагальнено-особові
- С. інфінітивні
- Д. неозначено-особові

26. До основних помилок, що порушують точність, ясність академічного тексту належать

- А. граматичні, лексичні, синтаксичні помилки
- В. морфологічні, стилістичні, синтаксичні помилки
- С. лексичні, стилістичні, синтаксичні помилки
- Д. лексичні, стилістичні, граматичні помилки

27. Введення у мовну тканину висловлювання зайвих, надлишкових слів, які структурно обтяжують фразу, оскільки є семантично порожніми називається

- А. тавтологією
- В. плеоназмом
- С. алогізмом

D. повтором слів

28. Змістове дублювання, повторення тих самих або однокореневих слів, що є порушенням чистоти мови називається

A. тавтологією

B. плеоназмом

C. алогізмом

D. повтором слів

29. Для характеристики наукового мовлення правильними є всі твердження, окрім

A. безособові речення з присудком, який виражений дієсловами на -но, -то

B. висловлення думки від І особи однини

C. складні синтаксичні конструкції

D. написання складних кількісних та дробових числівників цифрами

Семінар 10. «Стандарти та вимоги до оформлення результатів наукового дослідження»

Джерела: 2, 5, 18

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.
2. Підготуйте презентацію з теми «Правила технічного оформлення курсового проекту і кваліфікаційної роботи».
3. Підготуйте доповідь з вашої спеціальності (5-8 сторінок) та оформіть її за правилами.

Семінар 11. «Підготовка та мовне оформлення публікацій»

Джерела: 1, 3, 4, 5, 7.

Завдання для самостійної роботи:

1. *Опрацюйте за рекомендованою літературою питання теми для обговорення на семінарському занятті.*
 1. Наукова публікація: поняття, функції, основні види
 2. Особливості підготовки реферату. Наукова доповідь.
 3. Тези наукової доповіді (повідомлення)
 4. Наукова стаття
 5. Наукова монографія, підручник, науковий посібник
 6. Методика підготовки та оформлення публікації
2. *Підготуйте відповіді на контрольні запитання:*
 1. Наведіть найбільш поширені визначення поняття «публікація».
 2. Назвіть основні функції публікації.

3. Що називається виданням? Які існують види видань за обсягом?
 4. Які журнали відносять до наукових?
 5. Як потрібно вести облік власних публікацій?
 6. Назвіть жанрові різновиди публікацій.
 7. Що таке реферат? Які існують види рефератів? Сформулюйте вимоги до написання і оформлення автореферату.
 8. Схарактеризуйте основні змістові аспекти рецензії.
 9. Назвіть жанрові особливості доповіді (повідомлення) та вимоги до публікації тез наукової доповіді.
 10. Які основні вимоги до змісту і структури наукової статті?
 11. Назвіть методичні прийоми письмового викладу наукового матеріалу.
3. Виконайте завдання.

Завдання 1. Розгляньте приклад анотації, назвіть її структурно-змістові компоненти. Яких із них тут не вистачає? Доповніть текст і запишіть його українською мовою.

АННОТАЦІЯ

Цель. Цель статьи – исследовать особенности лингвистической интерпретации ценностно-культурных приоритетов современного украинского общества в рекламных слоганах, а также аксиологические возможности рекламного слогана как средства массового культурного влияния, непосредственно связанного с особенностями ментально-лингвального комплекса носителей языка.

Методы. Используются методы дескриптивного, количественного и контекстуального анализа, комплексная когнитивно-дискурсивная методика, включающая пропозициональное моделирование с последующим лингвокультурологическим анализом изучаемых явлений.

Результаты. Анализируются и обобщаются последние достижения ученых по изучению рекламного слогана в аспекте современных подходов к изучению языковых единиц.

Определяются особенности рекламного слогана как средства репрезентации и интерпретации воплощения определенной культуры ценностей в системе языка, исследуются характеристики слогана в аспекте его аксиологического потенциала, определяются языковые средства репрезентации в тексте слоганов ценностных приоритетов, составляющих динамическую основу формирования социальной реальности. Устанавливается зависимость аксиологического проявления слоганов от ценностных приоритетов и индивидуально-личностных черт носителей языка, а также от определенных социальных факторов, этнических и культурных стереотипов, архетипов коллективного бессознательного.

Ключевые слова: реклама, слоган, ценности, менталитет, лингвокультурология.

Завдання 2. Прочитайте тези, опубліковані за матеріалами наукової доповіді. Напишіть рецензію за формою: 1. Назва виду документа. 2. Заголовок, що містить назву рецензованої роботи, прізвище та ініціали автора, рік публікації, видавництво. 3. Текст, що складається з двох частин: а) короткий виклад змісту роботи, її актуальність; б) висновки, зауваження, оцінка автора рецензії. 4. Підпис та посада рецензента. 5. Дата.

Використайте в рецензії такі слова та вирази:

структура роботи (ємна; доцільна; визначається заявленою метою; симетрична поставленим завданням; частини витримані в єдиному логічному реєстрі тощо);

теоретичний рівень роботи (відзначається високим (належним) теоретичним рівнем; опрацьовуються теоретичні засади дослідження; ретельний та вдумливий аналіз здобутків дослідників минулого та сучасності; глибоке знання наукової літератури; опрацьовуються (поглиблюються, доповнюються) теоретичні положення...; вільно оперує найновішими досягненнями в...; важливі й переконливі теоретичні та практичні результати тощо);

основні положення роботи (докладно аналізуються; проведено дослідження; встановлено характер; проілюстровано; з'ясовано; визначено; проаналізовано; окреслено; заакцентовано; реалізовано тощо);

методологічний рівень (застосування методів постає аргументованим (зумовленим поставленою метою й завданнями); уможливорює послідовну доказовість (аргументованість) викладених міркувань; досконале володіння різноманітними процедурами дослідження (поняттєвим, термінологічним апаратом) тощо);

наукова новизна (становить вагомий внесок в...; є першою спробою дослідження; вводить до наукового обігу тощо);

теоретичне та практичне значення (полягає у вирішенні сучасних проблем...; має важливе значення для розв'язання...; може бути використане; є вагомим внеском тощо);

зауваження, пропозиції, міркування (зупинимося на окремих дискусійних моментах; варто наголосити на окремих моментах, які видаються дискусійними; водночас варто зауважити...; слід зазначити; не знижують загальної високої оцінки... тощо).

Черемсин А., студ. гр. ГРС-19

Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського, Кривий Ріг

ІНШОМОВНІ ЗАПОЗИЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ ГОТЕЛЬНОЇ СПРАВИ

Загальновідомо, що іншомовні джерела поповнювали і збагачували українську мову впродовж усього процесу її історичного розвитку [1]. Епохи

змінювалися, а частка запозичених іншомовних слів збільшувалася. Це відбувалося через війни, внаслідок асиміляції народів, міграції та появився кордоном винаходів. Значно впливала на склад мови і фахова термінологія, яка в сучасний період займає панівне місце серед мовних запозичень.

Метою роботи є дослідження іншомовних запозичень у фаховій термінології готельної справи.

Фахова мова – це засіб для оптимального порозуміння фахівців щодо проблем свого фаху; для неї характерні специфічна фахова лексика і спеціальні норми вибору, застосування і частотність загальнономовних лексичних та граматичних засобів. Вона існує не як самостійна форма прояву мови, а актуалізується у фахових текстах, які, окрім шару фахово-мовного, містять завжди і загальнономовні елементи [2].

Окремі лексеми на позначення засобів розміщення туристів були запозичені ще в давнину (таверна, караван-сарай, корчма, заїжджийдвір, трактир, мансіонес, стабулярія, госпіталь, госпіція, катагогія, хостел, отель тощо), кожна з них позначала специфічні національні поняття. Наприклад, на думку І. М. Писаревського, слово караван-сарай (перс. *ارسنواراک* – *kārvānsarā*, від перс. *کاروان* кар(е)ван + перс. *ارس* сарай, палац) вживалося на позначення заїжджого двору для караванів на торгових шляхах і в містах Близького Сходу, Середньої Азії, Закавказзя [3, с. 9]. «Словник іншомовних слів» засвідчує кілька значень цієї лексеми: караван (франц. *caravane*, з перс. кар(е)ван) – «група в'ючних тварин, що перевозять вантажі та людей переважно в пустельних районах»; «кілька транспортних суден, що рухаються один за одним». Караван-сарай (від караван і перс. сарай – палац, будинок) – постійний і торговельний дім для караванів [5, с. 311]. На Русі заїжджі двори з'явилися в XII-XIII ст.; тоді їх називали ямами і розташовували один від одного на відстані одного кінного переходу. Яма – поштова станція на Русі в XII-III ст., де подорожні міняли втомлених коней на свіжих, з місцем відпочинку, постійними дворами і конюшнями [3, с. 15].

Немає єдиної думки щодо походження цього слова, проте давно помічено, що термін «ямщик» схожий за звучанням з тюркським «ямчі» (поштовий доглядач), а ще більше з персидським ямджик – гонець [3, с. 15]. Лексема хостел була запозичена в 1250 р. з французької мови зі значенням «місце тимчасового проживання», а вже з 1384 р. формується нове значення лексеми – «готель, який включає розміщення і розваги для гостей і подорожніх; постійний двір» [4, с. 60]. До ранніх туристичних термінів англійського походження належить також лексема інн, уперше зафіксована у 1000 р. у значенні «місце проживання, житло, тимчасове житло» [4, с. 63]. У процесі термінологізації конкретизується значення цього слова – «готель, який пропонує тимчасове проживання і розважальні заходи; заїжджий двір» [4, с. 63].

У давнину придорожній готель або заїжджий двір з рестораном називався трактиром (лат. *tracto* – пригощаю). Слово «трактир» запозичене з польської мови – *traktier* (шинкар), від італійського – *trattoria*, й увійшло до лексичного

складу з часів Петра I; пізніше трактиром почали називати ресторан нижчого розряду [3, с. 18]. В “Етимологічному словнику української мови” подано таке значення цієї лексеми: трактир – “у дореволюційній Росії – будинок для зупинки та ночівлі приїжджих, із шинком, де можна поїсти; закусочна” [8, с. 616]. На думку В. А. Смолія, “трактирним промислом” у ХІХ ст. займалося багато закладів: до трактирів належали готелі, двори постоялі, заїжджі будинки, корчми, мебльовані кімнати з харчуванням тощо. У другій половині ХІХ ст. трактирами називалися також готелі нижчого розряду і “питейні дома” (шинки), де обслуговувалися малозабезпечені верстви населення [6, с. 313].

У кінці ХVІ ст. у Франції впроваджені перші приміщення готельного типу в спеціально побудованих приватних палацах і розкішних державних будинках, які отримують назву отель – міський палац магната, місце перебуванняпредставника іноземної держави або міської влади [7, с. 9]. У «Словнику іншомовних слів» готель (франц. hôtel, лат. hospitalis – гостинний) – це будинок з мебльованими кімнатами для приїжджих (СТС, с. 181). Сьогодні ж, на думку В. А. Смолія, готель – це основне підприємство індустрії гостинності, що здійснює прийом і обслуговування відвідувачів [6, с. 95]. Досить популярними засобами розміщення були також гостинниці. В “Історичному словнику української мови” зазначено, що гостинниця – це місце задля тимчасового перебування мандрівних людей, корчма, заїзд, готель [10, с. 590]. В “Етимологічно-семантичному словнику української мови” Митрополита Іларіона подано таку дефініцію цього терміна: гостинниця (лат. hostis – гість) – це дім, де спинялися гості, цебто подорожні, купці. Слово «гостинниця» відоме в слов’янських пам’ятках з ХІ століття, наприклад, у Супральській рукописі. Условнику П. Беринди 1627 р. до слова «гостинниця» наведено синонім «корчма» (хоч корчма тоді ще не мала сучасного значення) [9, с. 297]. Щодо походження й першого значення лексеми «корчма» (заїзний дім з готелем), що є в усіх слов’янських мовах, серед учених і досі тривають дискусії. Значення цього слова проходило довгий процес мутації. Старослов’янське «кръчьмавляти» означало “займатися дрібною торгівлею”. В Україні слово «корчма» в давнину позначало міцний алкогольний напій, згодом – місце продажу й розпиття спиртних напоїв, а ще пізніше його вживали на позначення гостинниці з заїздом. Поруч з лексемою «корчма» існував синонім «воспріятелище» – гостинниця, корчма [9, т. 2, с. 272]. Роль засобу розміщення для подорожніх у ХVІІІ ст. починає виконувати госпіталь. Так, уСловнику за ред. Є. Тимченка зазначено, що госпіталь (франц. hospital – лікарня) – це готель, місце, де стають приїжджі, подорожні [10, с. 583]. З розвитком транспорту невпинно розвивається й індустрія гостинності, з’являються нові й нові засоби розміщення для подорожніх. Подальший розвиток різних форм туризму спонукав до зростання потреб у нових засобах розміщення та в збільшенні кількості лексем на їх позначення. Так виникають перші придорожні готелі, зокрема мотель як засіб розміщення автотуристів (вперше з’явився у США в 50-х рр. ХХ ст., коли К. Уїлсон побудував один з перших готелів для автомобілістів – “Холідей Інн” [6, с. 213].

Як бачимо, запозичених лексем на позначення засобів розміщення туристів українська мова засвоїла чимало; інтенсивне використання іншомовної лексики спостерігаємо й на сучасному етапі. З французької мови порівняно недавно запозичені лексеми: бутик-готель, люкс, шале, шато; з польської – квартира, кімната; з голландської – номер, каюта тощо; але все ж таки, на нашу думку, у професійній сфері туризму загалом найуживанішими є англійські запозичення (ботель, караванінг, кемпінг, кондотель, паб, пентхаус, таймшер, хостел тощо). Причому нині використовують і буквальный переклад термінів, і англійські кальки. Наприклад, тематична група на позначення категорій готелів рясніє англійськими транслітерованими словами: studio (номер з однієї житлової кімнати з плануванням, яке дає змогу використовувати частину приміщення як вітальню або місце для готування та приймання їжі); standard (номер середніх розмірів з основними зручностями і балконом); juniorsuite (номер, який, крім спального місця, має додаткову площу для відпочинку / роботи), royalsuite, premiersuite, deluxe, superdeluxe (номери великих розмірів, підвищеної комфортності).

Запозичені терміни здавна поповнюють українську мову, а з початку глобалізації ця тенденція лише зростає. Готельна справа, як і туризм, є новою в Україні, тому й не дивно, що терміни її взяті не з української мови, а в більш прогресивних сусідів. Можливо, з часом в словнику фахівців і з'являться питомі українські терміни, але наразі українська термінологія готельної справи розбудовується здебільшого за рахунок запозичень.

Література:

1. Півнюва Л. В. Адаптація в українській термінології іншомовних лексем на позначення засобів розміщення туристів / Л. В. Півнюва // *Термінологічний вісник*, 2013. – Вип. 2(2). – 2013. – №2. – С. 157–161.
2. Гимер А. О. Терміни як основа фахової мови [Електронний ресурс] / А. О. Гимер // *Львівський державний університет внутрішніх справ*. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://movoznavstvo.com.ua/download/pdf/2013_1/14.pdf.
3. Писаревський І. М., Рябєв А. А. Матеріально-технічна база готелів: Підручник. – Х.: ХНАМГ, 2010. – 286 с.
4. Белан Э. Т. Особенности формирования новых терминосистем (на материале английской и русской терминологии международного туризма): Дис. ... канд. филол. наук: 10.02.20 / Ин-т лингвистики и межкультурной коммуникации Московского гос. обл. ун-та. – М., 2009. – 194 с.
5. Словник іншомовних слів / За ред. О. С. Мельничука. – К.: “Українська радянська енциклопедія”, 1974. – 775 с.
6. Смолій В. А. Енциклопедичний словник-довідник з туризму / Передмова В. М. Литвина. – К.: Видавн. Дім “Слово”, 2006. – 372 с.
7. Мунін Г. Б. та ін. Управління сучасним готельним комплексом: Навч. пос. / За ред. С. І. Дорогунцова. – К.: Ліра_К, 2005. – 520 с.

8. *Етимологічний словник української мови: У 7 т. / Уклад.: Р. В. Болдирев та ін. – К.: Наук. думка, 2006. – Т. 5: Р–Т. – 704 с.*

9. *Митрополит Іларіон. Етимологічно-семантичний словник української мови: В 4 т. / За ред. Ю. Мулика-Луцика. – Вінніпег–Канада: Волинь, 1979. – Т 1: А–Д. – 365 с.; 1982. – Т 2: Е–Л. – 399 с.*

10. *Історичний словник українського язика: Т 1: А–Ж. / За ред. проф. Є. Тимченка. – Харків; К.: “Українська радянська енциклопедія”, 1932. – Зошит II: Г–Ж. – 947с.*

Семінар 12. «Укладання бібліографії»

Джерела: 1, 2, 3 4, 5, 6.

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте за рекомендованою літературою питання теми для обговорення на семінарському занятті.

1. Поняття про бібліографування.
2. Основні правила бібліографічного опису.
3. Способи розташування літератури в списку.
4. Оформлювання покликань.
5. Загальні вимоги до цитування.

2. Виконайте практичні завдання.

Завдання 1. Запишіть і розшифруйте приклади адрес з Webсайту ДонНУЕТ. Оформіть бібліографічні посилання на інформацію, розміщену на сайті (5-7 посилань).

Завдання 2. Складіть бібліографічний список з теми «Формування української галузевої термінології» з 7-10 джерел(відповідно до вашого фаху).

Завдання 3. Підготуйте презентацію на тему «Правила бібліографічного опису».

Семінар 13. «Робота з інформаційними джерелами. Правила цитування та покликання в науковому тексті»

Джерела: 1, 2, 5

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.

2. Підготуйте презентацію з тем «Особливості оформлення текстових та ілюстративних покликань».

3. Розробіть рекомендації студентам вашого ЗВО щодо роботи з різноманітними інформаційними джерелами.

4. Виконайте тестові завдання:

1. Твердження, в якому сформульована центральна ідея всього тексту називається

А. тезою

- В. гіпотезою
 - С. метою
 - Д. висновком
- 2. Порядок викладу в часі, тобто послідовність подій або фаз процесу це**
- А. порівняння / протиставлення
 - В. причино-наслідковий порядок
 - С. логічний поділ ідей
 - Д. хронологічний порядок
- 3. Розділення теми на частини, і кожна з яких обговорюється окремо це**
- А. порівняння / протиставлення
 - В. причино-наслідковий порядок
 - С. логічний поділ ідей
 - Д. хронологічний порядок
- 4. Обговорення причин або наслідків (результатів) будь-яких дій, подій або процесів це**
- А. порівняння / протиставлення
 - В. причино-наслідковий порядок
 - С. логічний поділ ідей
 - Д. хронологічний порядок
- 5. Логічний порядок, в якому йде мова про схожість і/або відмінності між двома або більше явищами або предметами це**
- А. порівняння / протиставлення
 - В. причино-наслідковий порядок
 - С. логічний поділ ідей
 - Д. хронологічний порядок
- 6. Група тематично взаємопов'язаних речень, в яких може обговорюватися одна основна думка, висуватися нова теза, продовжуватися висвітлення теми попереднього абзацу з іншої точки зору тощо називається**
- А. академічним текстом
 - В. тезою
 - С. абзацом
 - Д. анотацією
- 7. Структура закінчення за структурою нагадує**
- А. пряму воронку
 - В. «обернену воронку»
 - С. тригранник
 - Д. квадрат
- 8. Структура вступу за структурою нагадує**
- А. пряму воронку
 - В. «обернену воронку»
 - С. тригранник
 - Д. квадрат
- 9. Найважливішою частиною вступу є**
- А. введення теми і характеристика її контексту і важливості

- В. формулювання тези
- С. огляд аспектів і/чи структури вашого тексту
- Д. зацікавлення читача

Семінар 14. «Бібліографічний пошук. Інтернет як джерело наукової інформації»

Джерела: 1, 2, 5

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.
2. Підготуйте презентацію з теми «Специфіка роботи бібліографа».
3. Виконайте тестові завдання:

1. Знак, який ніколи не використовується у бібліографічному описі?

- А. :
- В. ()
- С. =
- Д. #

2. Основною функцією бібліографічного опису є

- А. ідентифікація
- В. номінація
- С. періодизація
- Д. інформування

3. Знайдіть джерело, яке оформлено правильно?

А. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д. Г. – 111 с – Київ : Ін-т математики, 2006

В. Зінченко В. М. Академічна доброчесність як основа сучасного процесу. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / редактори-упорядники М. Пантук, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 31. Том 3. С. 198–205

С. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д. // пер. с англ. Ф. П. Тарасенко /// Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. – XLIII, 265 с.

Д. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій – збірник наукових праць / науковий редактор В. І. Моссаковський. Дніпропетровськ: Навч. кн., 1999. 215 с.

4. Бібліографічному опису підлягають

- А. усі опубліковані та неопубліковані документи на певних носіях
- В. лише друковані видання
- С. джерела, які були надруковані у великих видавництвах
- Д. інформація з книг, періодичних видань, каталогів

5. Бібліографічний опис джерела переважно роблять

- A. мовою, якою написано джерело
- B. мовою, якою написані матеріали, у яких джерело використовується
- C. англійською мовою
- D. мовою, якою забажає автор опису

6. В описі вказується

- A. ціна видання
- B. інформація про обсяг типографічного тиражу
- C. ISBN
- D. видавництво

7. Оберіть правильну послідовність елементів опису

- A. автор, назва твору, кількість сторінок, рік видання
- B. рік видання, назва твору, автор, кількість сторінок
- C. назва твору, автор, рік видання, кількість сторінок
- D. автор, назва твору, рік видання, кількість сторінок

8. Загальнодоступність, безкоштовні, можливість використання у будь-який час – це ознаки

- A. консультаційних послуг бібліотекаря
- B. бібліотечних картотек
- C. друкованих бібліотечних каталогів
- D. електронних бібліотечних каталогів

Семінар 15. «Академічна доброчесність як запорука якісної вищої освіти»

Джерела: 4, 21, 24, 25, 26, 28, 31

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.
2. Підготуйте презентацію з теми «Академічна доброчесність».
3. Виконайте тестові завдання:

1. Академічна доброчесність має на меті

- A. забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень
- B. отримання високого рівня освіти
- C. створення середовища відповідальних та чесних науковців
- D. виховання сумлінних здобувачів освіти

2. Соціальна, моральна відповідальність за процес і результати дослідження, що формується в культурно-освітньому просторі вищого навчального закладу це

- A. свідоме поведінка в недотриманні авторства текстів та результатів наукової роботи
- B. особливий вид діяльності науковців
- C. академічна доброчесність

D. основна риса академічної культури

3. Аксиологічний компонент академічної культури передбачає

A. технології впливу на оточуючих з урахуванням етичних категорій і принципів

B. здатність оперувати інформаційними та комунікаційними технологіями

C. вміння створювати інформаційні моделі за допомогою відповідних програмних засобів

D. професійні цінності та соціальну відповідальність за результати своєї діяльності

4. Ступінь реалізації засвоєних цінностей, норм, знань у ситуаціях професійного спілкування, охоплюють уміння і навички, що ґрунтуються на критичному мисленні, володінні комунікативною технікою, вербальною та невербальною взаємодією і знаходять прояв, зокрема, в академічній грамотності характеризує

A. аксиологічний (ціннісний) і мотиваційно-етичний компоненти

B. праксеологічний (діяльнісний) і поведінково-інтерактивний компоненти

C. наративно-цифровий компонент

D. мотиваційно-етичний компонент

5. Через символіку, певну знакову систему (етикетні правила, традиції тощо) виявляється

A. світоглядна функція

B. аксиологічна функція

C. інформативна функція

D. регулятивна функція

6. Забезпечує єдність пізнавальних, емоційно-чуттєвих, оцінкових, вольових елементів свідомості в соціокультурному вимірі

A. комунікативна функція

B. аксиологічна функція

C. світоглядна функція

D. регулятивна функція

7. Уможливорює розуміння сутності академічної культури (це – пряме і непряме спілкування, засвоєння культурної спадщини, розвиток членів спільноти, їх інтелектуальне та духовне збагачення)

A. інформативна функція

B. пізнавальна функція

C. світоглядна функція

D. регулятивна функція

8. Виражається у фіксації результатів пізнання навколишнього світу, наукового, ціннісного та художнього його відображення і передбачає різні форми пізнавальної діяльності

A. світоглядна функція

B. аксиологічна функція

C. пізнавальна функція

D. регулятивна функція

9. Формує в людини певні ціннісні орієнтири й потреби

- A. світоглядна функція
- B. аксіологічна функція
- C. інформативна функція
- D. регулятивна функція

10. Академічна культура включає усвідомлення кожним членом університетської спільноти – викладачем, студентом, адміністративним працівником

- A. свого місця і обов'язків в загальному функціонуванні ЗВО; цінностей і норм поведінки; звичаїв та ділової практики; правил корпоративної культури; трудової і ділової етики
- B. цінностей і норм поведінки; звичаїв та ділової практики; свого місця і обов'язків в загальному функціонуванні ЗВО; правил корпоративної культури
- B. цінностей і норм поведінки; звичаїв та ділової практики; правил корпоративної культури
- D. норм і цінностей поведінки; звичаїв та ділової практики; правил корпоративної культури; принципів академічної доброчесності

11. До проявів академічної недоброчесності належать всі форми, окрім

- A. виконання лише частини завдань із запропонованих викладачем
- B. списування відповідей під час поточного контролю
- C. симуляція хвороби задля того, щоб уникнути поточного тестування

12. До проявів академічної недоброчесності належать всі форми, окрім

- A. подання у списку літератури до курсової роботи джерел, які автор не використовував
- B. відсутність у списку літератури джерел, які опрацював автор
- C. подання в описі джерел вигаданої інформації для бібліографічного опису
- D. подання в роботі інформації про чужі дослідження без вказівки авторства та джерела

13. Академічне шахрайство може набувати всіх форм, окрім

- A. використання в науковій роботі копірайтингового тексту
- B. проходження процедур контролю знань підставними особами
- C. написання не своїх варіантів завдань на контрольних заходах
- D. використання під час контрольних заходів заборонених технічних засобів

14. Форма академічної нечесності «конфлікт інтересів» виявляється у

- A. пропонуванні неправомірних винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг у навчальній, дослідницькій чи трудовій діяльності
- B. примушуванні студентів сплачувати гроші чи виконувати певну роботу під загрозою зумисно завдати шкоди інтересам та правам студента у навчанні, побуті чи інших питаннях
- C. наявності реальної чи потенційної суперечності між особистими майновими, немайновими інтересами особи чи близьких їй осіб та її повноваженнями

Д. використанні родинних зв'язків чи службового становища для отримання переваг у навчальній, позанавчальній, науковій чи адміністративній сфері

15. Непотизм – це

- А. надання друзям та родичам привілеїв у роботі, незалежно від їх професійних якостей
- В. заохочення когось до прояву академічної недоброчесності
- С. приховування інформації про порушення академічної доброчесності
- Д. привласнення чужого наукового доробку

Семінар 16. «Плагіат. Протидія плагіату»

Джерела: 7, 22, 23, 33

Завдання для самостійної роботи:

1. Опрацюйте конспект лекцій та рекомендовану літературу для обговорення теоретичних питань теми на практичному занятті.
2. Підготуйте презентацію з теми «Правовий аспект питання плагіату».
3. Зробіть огляд програм, які спрямовані на виявлення плагіату. Створіть авторські тексти з економічної та морально-етичної тем, та перевірте їх в різних програмах. Порівняйте результати.
4. Виконайте тестові завдання:

1. До видів вияву плагіату належать всі, окрім

- А. рефразування чужого тексту
- В. компіляція різних наукових робіт
- С. непряме цитування без посилань
- Д. жодної правильної відповіді

2. Повторне оприлюднення автором одного й того ж матеріалу з метою отримання прибутку – це

- А. реплікація
- В. републікація
- С. фальсифікація
- Д. списування

3. Фальсифікація передбачає

- А. підтасовування результатів дослідження
- В. використання фрагменту чужого дослідження без відповідних посилань
- С. проведення декількох досліджень з обраної теми
- Д. публікація результатів одного дослідження в різних роботах під різною назвою

4. Одне з найбільш ригористичних розумінь авторського права має

- А. Польща
- В. Німеччина
- С. Словаччина
- Д. Великобританія

5. Компіляція передбачає

- A. укладання з кількох чужих матеріалів свого та редагування без дозволу – смислова, стилістична, граматична правка й скорочення чужого матеріалу
- B. використання фрагменту чужого дослідження без відповідних посилань
- C. проведення декількох досліджень з обраної теми
- D. публікацію результатів одного дослідження в різних роботах під різною назвою

6. Реплікація полягає у

- A. підтасовуванні результатів дослідження
- B. використанні фрагменту чужого дослідження без відповідних посилань
- C. проведенні декількох досліджень з обраної теми
- D. повторному поданні однієї й тієї ж роботи більше одного разу на оцінювання з метою отримання (своєрідне «тиражування» інформації без дозволу автора).

7. Суть рерайту полягає у

- A. вигадкування тих чи інших, наприклад, статистичних показників з подальшим вказуванням їх у якості власної роботи
- B. використанні фрагменту чужого дослідження без відповідних посилань
- C. додаванні до чужого матеріалу без дозволу автора додаткової інформації
- D. повторному поданні однієї й тієї ж роботи більше одного разу на оцінювання з метою отримання (своєрідне «тиражування» інформації без дозволу автора).

8. Суть мозаїчного плагіату полягає у

- A. переписування першоджерела без змін і посилання
- B. компіляції, перефразуванні окремих слів і речень, у результаті чого стає незрозумілим де чий текст
- C. додаванні до чужого матеріалу без дозволу автора додаткової інформації
- D. повторному поданні однієї й тієї ж роботи більше одного разу на оцінювання з метою отримання (своєрідне «тиражування» інформації без дозволу автора)

9. Суть дослівного плагіату полягає у

- A. переписування першоджерела без змін і посилання
- B. компіляції, перефразуванні окремих слів і речень, у результаті чого стає незрозумілим де чий текст
- C. додаванні до чужого матеріалу без дозволу автора додаткової інформації
- D. повторному поданні однієї й тієї ж роботи більше одного разу на оцінювання з метою отримання (своєрідне «тиражування» інформації без дозволу автора)

10. Основними засобами протидії плагіату є всі названі, окрім

- A. урегулювати кількість академічних текстів упродовж курсу навчання, створивши чіткі інструкції щодо їх виконання
- B. створити умови творчої наукової лабораторії задля всебічного процесу створення цікавих і актуальних завдань для студентів
- C. упровадити систему поетапної звітності виконання академічних робіт

D. визначити певну кількість чітко сформульованих тем рефератів з дисципліни

11. Основними засобами протидії плагіату є всі названі, окрім

A. урегулювати кількість академічних текстів упродовж курсу навчання, створивши чіткі інструкції щодо їх виконання

B. створити умови творчої наукової лабораторії задля всебічного процесу створення цікавих і актуальних завдань для студентів

C. упровадити систему поетапної звітності виконання академічних робіт

D. сформувати комісію з числа працівників ЗВО для контролю за студентами

12. Основними засобами протидії плагіату є всі названі, окрім

A. урегулювати кількість академічних текстів упродовж курсу навчання, створивши чіткі інструкції щодо їх виконання

B. упровадження чітких вимог щодо вибору видань, де оприлюднюються результати наукової і творчої діяльності студентів і викладачів

C. упровадити систему поетапної звітності виконання академічних робіт

D. упровадити систему дисциплінарних покарань для уникнення плагіату

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання: ДСТУ 8302:2015 / Нац. стандарт України. К. : УкрНДНЦ, 2016. 16 с.
2. Бондаренко С. В. Авторське право та суміжні права. К. : Ін-т інтел. власн. і права, 2008. 288 с.
3. Вимоги до оформлення дисертацій та авторефератів дисертацій (розроблено на підставі ДСТУ 3008-95 «Документи. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення»). *Бюлетень ВАК України*. К., 2011. № 9/10. С. 2–10.
4. Етичний кодекс ученого України [проект]. К. : Видавничий дім «Академперіодика» НАН України, 2009. 16 с.
5. Зінченко В. М. Академічна доброчесність як основа сучасного процесу. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка* / редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, І. Зимомря. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2020. Вип. 31. Том 3. С. 198–205.
6. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура української фахової мови : навч. посіб. / Л. І. Мацько, Л. В. Кравець. К. : ВЦ «Академія», 2007. 360 с. (Серія «Альма-матер»).
7. Методичні рекомендації до написання есе / уклад. Шендеровський К. С. / Ін-т масової комунікації при КНУ імені Тараса Шевченка. К., 2007. 34 с.
8. Плагіат у студентських роботах : методи виявлення та запобігання : метод. посіб. / за ред. Н. В. Стукало. Дніпропетровськ : ДНУ імені Олеся Гончара, 2013. 44 с.
9. Ревуцька С. К. Академічне письмо: конспект лекцій / уклад. С. К. Ревуцька. Кривий Ріг : ДонНУЕТ, 2018. 81 с.
10. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник/ В. В. Тушева, УМО НАПН України. Харків: «Федорко», 2014. 408 с.
11. Методика та організація наукових досліджень : Навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т. І. Щербак. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
12. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень. Навчальний посібник. К.: Вид. Ліра-К. 2018. 352 с.
13. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / В. Є. Юринець. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 178 с.

Допоміжна

14. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження : методологічні поради молодим науковцям. Київ : АПН України, 1995. 145 с.
15. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням : навч. посіб. К. : Центр учбової літератури, 2010. 624 с.
16. Забіяка І. М. Теоретичні аспекти формування академічної культури студентів в умовах сучасного університету. *Педагогіка формування*

- творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2016. Вип. 51. С. 144–150.
17. Еко У. Як написати дипломну роботу : Гуманітарні науки / пер. за ред. О. Глотова. Тернопіль: Мандрівець, 2007. 224 с.
 18. Женченко М. І. Оформлення публікацій у наукових журналах і збірниках : вимоги стандартів та видавничі реалії (на прикладі наукових видань НАН України). *Наука України у світовому інформаційному просторі*. К. : Академперіодика, 2011. Вип. 5. С. 125–136.
 19. Інструкція з написання наукової статті. URL : http://www.morphology.dp.ua/_pub/MORPHO-2013-07-01/13rednns.pdf
 20. Как студенту написать первую научную статью. Инструкция. *Молодой ученый*. URL: <https://moluch.ru/information/kak-studentu-napisat-pervuyu-nauchnyu-statuyu-instrukciya/>
 21. Кодекси честі у боротьбі за академічну доброчесність – думка професорів Центру академічної доброчесності. URL : <https://drive.google.com/file/d/0ByePGdGpHh6WbW9ibE1uNzJxYjg/view?usp=sharing>
 22. Колісніченко Е. В. Основи наукових досліджень : конспект лекцій / Е. В. Колісніченко. Суми : Сумський державний університет, 2012. 83 с.
 23. Лайберг М., Немоловська Т. Списування: український і американський досвід. *Прозорість і корупція в системі вищої освіти України* : зб. матер. конф. (21–22 листоп. 2002 р., м. Львів) / М. Лайберг, Т. Немоловська. К. : Таксон, 2003. С. 269–271 (Серія «Вища освіта в сучасному світі»).
 24. Побіженко В. В. Плагиат, як чинник зниження якості освіти. *Системи обробки інформації*. 2011. № 8. С. 310–313.
 25. Потехіна В. О. Інтелектуальна власність : навч. пос. / В. О. Потехіна К. : Центр учбової літератури, 2008. 414 с.
 26. Право інтелектуальної власності / за ред. Підпригори П. А., Святоцького О. Д. К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. 670 с.
 27. Право інтелектуальної власності : Акад. курс: підруч. для студ. вищих навч. закладів / О. П. Орлюк та ін. К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.
 28. Рогожа М. М. Етичне регулювання академічного середовища у проблемному полі академічної етики: осмислення механізмів дієвості Бухарестської декларації. *Філософія освіти*. 2014. № 1. С. 232–241. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/PhilEdu_2014_1_15
 29. Товканець Г. В. Етика взаємин та етичний кодекс в організаційній культурі вищого навчального закладу. *Професійна освіта : методологія, теорія та технології* : зб. наук. праць. Київ : Педагогічна думка, 2015. Вип. 2. С. 216–227.
 30. Хоружий Г. Ф. Академічна культура: цінності та принципи вищої освіти. Тернопіль : Навчальна книга Богдан, 2012. 320 с.
 31. Цокур О. С. «Кодекс честі» в системі вищої освіти США. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Черкаси, 2009. Вип. 150. С. 57–62 (Серія «Педагогічні науки»).

32. Шліхта Н., Шліхта І. Основи академічного письма : Методичні рекомендації та програма курсу / уклад. Н. Шліхта, І. Шліхта. К., 2016. 61 с.

Інтернет-ресурси

33. Академічна культура українського студентства: основні чинники формування та розвитку. URL : http://fond.sociology.kharkov.ua/images/docs/academ_cult/material.pdf
34. Бойченко М. І. Гідність, цілісність і успішність: академічні та громадянські чесноти. *Філософська думка*. 2014. № 5. С. 110–122. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Philos_2014_5_11
35. Закон України «Про вищу освіту» // Верховна Рада України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print>
36. Проект сприяння академічній доброчесності в Україні Strengthening Academic Integrity in Ukraine Project – SAIUP. URL : <http://www.saiup.org.ua/>

Навчальне видання

Бочарова Юлія Геннадіївна
Зінченко Вікторія Миколаївна
Ревуцька Світлана Казимирівна

Кафедра іноземної філології, українознавства
та соціально-правових дисциплін,
кафедра економіки та міжнародних економічних відносин

ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА АКАДЕМІЧНЕ ПИСЬМО

Методичні рекомендації з вивчення дисципліни

Формат 60×84/8. Ум. др. арк. 2,6

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського
50005, Дніпропетровська обл.,
м. Кривий Ріг, вул. Трамвайна, 16.